БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫҢАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үндезилетинген.

1951 ИЮЛЬ 22 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 144 (2318)

ӨРТӨӨ 20 КӨП.

Бо хүн—күш-культуржунуң Бүгү-эвилел хүнү.

Чаа-чаа чедишикиннерже, эштер күш-культуржулар!

Күш-культуржунуң бүгү-эвилел хүнү

Бо хүн совет улустуң чаңчыл болган ынак байырлалының, ооң аныякшылының, чараш шилгедээнің болгаш күжүнүң байырлалының хүнү — күш-культуржунуң Бүгү-эвилел хүнү. Совет күш-культуржуларның армиязы ол хүшүү бодунуң совет улузунуң канчаардаа аажок улуг политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрлүүшкүннүнүң байдалында демдеглеп эртирип турар.

Маадырлыг совет улус, ооң алдарлыг аныяктары — күш-культуржулары күш-культуржунуң хүнүн таварыштыр эт-үлетпүрүнү, культура тургузуушкунунуң болгаш делегейге быжыг тайбың дээш демиселдің фронтузунга улам-на улуг алдарлыг чаагай тиилелгелерни чеңдип алгаш, күш-культура кижизидилгезиниң калбак оруун ажыдып бергени бодунуң Төрээн совет күрүнезинге, ленинчи-сталинчы партиязынга болгаш бодунуң улуг башкызы эш Сталинга кызыгаар чок ынакшылдыын болгаш бердингенин база катап көргүзүп турарлар.

Күш-культуржунуң хүнүн совет Тываның ажылчы чоннары Тываның социалистиг чаартылгаларының кайгамчыктыг улуг чедишкиннери-биле демдеглеп эртирип турарлар. Оларның аныякшылы, шилгедээ болгаш күжү — аныяктар—күш-культуржулар бо хүн областың чайгы 6 дугаар спартакиадазынга чыглып келгеш, бодунуң чаңчыл болган ынак хүнүн күш-культуржу байырлал-биле болгаш спорт көргүзүглери-биле демдеглеп турарлар. Олар болза, бо хүн, күш-культура кижизидилгезиниң талазы-биле үүнү кылып турарының дугайын, совет Тываның социалистиг чаартылгазының херээн дүргедедири дээш, ажылчы чон-биле кады кайы хире ажылдап турарының дугайын, бистің чуртувуска коммунистиг ниитилелдің тиилелгези дээш канчаар демисежип турарының дугайын бодунуң ада-чуртунуң мурнунга рапорттап турарлар. Олар болза, бо хүн, күш-культураның спорттуң массалыг чимчээшкининиң дугайында ВКП(б)-ниң Төп Комитединиң айтыышкыннарын канчаар күүселип турарының дугайында отчёдун областың партия организациязының мурнунга илеткеп турарлар.

Күш-культура болгаш спорт ажылының дугайында ВКП(б)-нин Төп Комитединиң доктаалы үнгеннинден бээр ийи чартык чылдың дургузунда областың күш-культура организациязы партия болгаш совет организацияларының удуртулгазы-биле чамдык чедишкиннерни чеңдип алган. Күш-культуржуларның хүрээлеңи 9500 кижиге чедир өскен, олар 180 ажыг эге организациялыг эки-тураның «Искра», «Динамо» болгаш «Урожай» деп ниитилелдерде бактаап турарлар. Ам областа «Колхозчу» деп эки-тураның спорт ниитилели тургустунуп турар. Спорт чепсеглелдери болгаш спорт хереклелдери чыл келир тудум-на өзүп турар. Күш-культуржуларның спортчу мергежилин бедидеринче биче эвес кичээнгей салдынып турар. Ооң түннелинде күш-культураның элээн каш үүлдериниң талазы-биле областың рекордтары четинип алдынган. Хаак спортунуң талазы-биле эш Тау, коньки спортунуң талазы-биле Слава Кошкаров, Галина Маслова олар областың рекордсменнери-чемпионнары болган, национал хүреш талазы-биле аныяк мөге Семис-оол (Сүт-Хөл району) областың каш удаа чемпиону болуп турар. Обласка моон мурнунда сайзыравайн турган спорт көргүзүглери — баскетбол, эштилге, хаак-биле трамплин халыыры, хаак-биле ээлдектер эртер чунгулаашкын (слалом), гимнастика дээш өске-даа чамдык үүлдер бо чылдан эгелеп нептереп турар.

Ындыг болза-даа массалыг күш-культура болгаш спорт шимчээшкининиң талазы-биле партиянын салганы улуг болгаш чугула сорулгалар ам-даа ыракта-ла чедир күүсетинмейн турарын демдеглээр херек. Күш-культураның тургустунган эге организациялары организация талазы-биле кошкак, а дыка хөй күрүне албан черлеринде, бүдүдүлгелерде, колхозтарда, совхозтарда, МТС-терде олар тургустунмаан. Дыка хөй хоорай, көдээ аныяктар күш-культураның кичээлдеринде, маргылдааларында хаара тутунмаан. Күш-культуржуларның ортузунда чангыс аай системалыг үргүлчүнүң өөредилге-спорт болгаш идей-политиктиг ажыл чорутунмайн турар. Күш-культура ажылын сайзырадырынга чогуур материалдыг бааза тургустунмаан. Күш-культураның каздырларыбиле ажыл сандаргай байдалда туруп турар. Ол бүгү четпестер болза, күш-культура шимчээшкининиң кол сорулгазы — спортту массалыг болдурар сорулганы чеңдип алырын моондактап турар.

Ол улуг четпестер болгаш алдагдалдар болза, күш-культураның болгаш спорттуң область, хоорай, район комитеттериниң, партия райкомнарының болгаш райкүүскомнарның, комсомол болгаш профэвилелдериниң организацияларының талазындан күш-культура кижизидилгезиниң херээн ам-даа багай удуртуп, ооң политиктиг улуг ужур-дузазын ам-даа чедир үнелеп көрбейн турарының ужурундан болуп турар. Партияның Эрзин, Тес-Хем, Кызыл, Сүт-Хөл, Барыын-Хемчик райкомнары күш-культура ажылын чүгле удуртпайн турар эвес, харын шуут сонуургаавайн турарлар, а Бай-Тайга, Мөңгүн-Тайга, Өвүр районнарында күш-культура болгаш спорт ажылы мырыңай утундурган. Ол районнарда аныяктар хөй болгаш күш-культурага оларның күзел-сонуургалы канчаар-даа аажок улуг. Ол дугайын ол районнарның удуртукчулары эки билип турарлар, ындыг болза-даа, олар аныяктарның негелделерин хандырарын херекке албайн турарлар.

Ажылчы чонну коммунистиг өзүгге кижизидериниң чугула чепсээ болур күш-культураны болгаш спортту сайзырадырының херээн шак ынчаар көөр чорук большевик партияның, совет чазактың айтыышкыннарынга окта-ла дүүшпес болгаш ындыг байдал моон соңгаар канчап-даа шыдатынып болбас.

Күш-культура болгаш спорт партияның, күрүнеиң болгаш хөй-ниити организацияларының чугула хереэ. Ол чаягаарлаашкынга кажандаа ынак эвес, ол партия, совет органнарының, хөй ниитиниң дузаламчызын, сагыш салыышкынын күзеп турар. Ынчангаш, ол улуг алдарлыг херекти ВКП(б)-ниң райкомнары, райкүүскомнар, партияның эге организациялары, көдээ (суму) Советтери, колхозтарның совхозтарның, МТС-териң удуртукчулары боттарының большевикчи холдарынга тудуп алыр херек. Чүгле ол байдалды хандырганының соонда күш-культура болгаш спорт ам бүгү талалыг хөгжүп болур.

Күш-культуржунуң хүнүнүң байырлалы — аныяктарның күш-культура кижизидилгезиниң, спорттуң массалыг шимчээшкининиң дугайында большевикчи партияның, совет чазактың болгаш эш Сталинның бодунуң могаг-шылаг чок сагыш салыышкынының чырыткылыг херечизи болур. Шак ол сагыш салыышкынын күш-ажылга, өөредилгеге, массалыг спорт дээш демиселге чаа-чаа чедишкиннер-биле, чаа-чаа рекордтар-биле болгаш спорт тиилелгелери-биле чарылаар — совет күш-культуржуларның армиязының хүндүлүг хүлээлгези шак ындыг.

Киргиз ССР. «Аламедин» деп мал ажылының үрелиг совхозунда дыка улуг тараа ажыл-агыйы бар. Агротехниканың шын ажыглалы эки дүжүттү алырын хандырып турар: ортумаа-биле гектардан 17 центнерни ап турар.

Чурукта: көк-тараанның погун аштап турары. Мурнуку одуругда ажылчын А. Т. Ласько.

Чуруу **Б. Борисовтуу**

СЭТА-ның пресслишези.

Коммунизмниң улуг тудуглары—бүгү улустуң херээ

Куйбышевтиң суг белдириниң шлюзунуң тудуу эгелээн

СТАВРОПОЛЬ. (Куйбышев область). «Куйбышев суг тудуунун» солагай талакы комсомолчу тудуг районундан каш-ла километр черде Зеленовка деп бичии көдээ сууржугашка муң-муң тудугжулар чыглып келген. Ол дээрге алдарлыг хүн болган: шлюзту—суг белдириниң онза дериглериниң бирээзин тудар ажыл эгелээн.

Ийи автомашиналарда — байырлалдыг каастаан индир. Комсомолчу тудуг районунуң удуртукчулары болгаш мурнакчы кижилери, Жигулевскиниң тудуг районунуң хүндүлүг аалчылары болгаш өскелер-даа ында чыглып келген.

Шлюз дээрге күчүлүг суг техниктиг тудуг-дур. Черни оңгарлаарының мурнунда тудугжулар механизмнерниң дузазы-биле суг эртпес моондакты бедидер ужурлуг. Ук моондактың ниити узуну 4 муң метр. Шак ындыг моондакты кылырда, чүс-чүс муң кубометр черни казар. Шлюзтуң девискээринче үерлеп ажып кээр сугну ол моондак дуглаар. Баштайгы станцияда чер ажылдарын дөрт экскаваторлар, элээн каш бульдозерлер, скреперлер чорудуп турар.

Митинг ажытынарының мурнуу чарында экскаватор машинизи эш Аленин чолаачы эш Журавлёвтун чеди тонна чүк чүктээр болгаш чүүгүн боду дүжүрер машиназынга баштайгы чүүктү берген. Чолаачылар эштер Мироновтун, Андреевтин, Чуцмаевтин кадыг довурак сөөрткен машиналары шуужуп кээп-ле турган. Эштер Старостин биле Столбовтун күчүлүг бульдозерлары база ажылче кирипкеннер.

Митингини «Куйбышев суг тудуунун» начальниги эш Комун ажыткан. Ооң чугаалааны:

— Куйбышевтиң суг күжү-биле ажылдаар электри станциязының коллективи улуг баштынчы эш Сталинга берген хүлээлгелерин күүсетпишаан, бо хүн Волганың солагай талакы эриинде кол тудугнун— шлюзтуң болгаш ону камгалап турар чер моондааның тудуунче кирип турар-дыр. Моондак тургузар талазы-биле чер ажылдарын 1951 чылдың декабрь 21-де доозар деп даңгыракты бистиң Төрээн чуртувуска берип тур бис. Бис ол даңгыракты күүседир бис.

Ооң соонда Левобережский районнун экскаваторжузу эш Чекашев, чүс муңчу чолаачы эш Гатаулин, суг механизациязының конторазының начальниги эш Балкин болгаш өскелер-даа чүве чугаалааннар.

Митинг төнүп турда, элээн каш частыышкыннар үнген. Ол дээрге, чазылдырыкчылар тудугжуларга дузалажыры-биле чеңдип кээп, күчүлүг механизмнер ажылдаар шөлдү аштап турары-дыр.

Малга быжыг чем суурну тургузары мал өзүлдезиниң үндезини

Социалистиг чарыш калбарган

САРЫГ-СЕП (**телефон-биле**). Каа-Хем районнуң колхозтары мал чеми белеткээриниң планын хуусаа бетинде чедишкинниг күүселир дээш бедик көдүрлүүшкүннүг ажылдап турар.

Районнуң колхозтары мал чеми белеткээриниң күрүне планын июль 15-те 26,5 хуу болгаш силос салырының планын 35 хуу күүседип турар. Ооң иштинде «14 лет Октября» колхоз мал чеми белеткээриниң планын 52 хуу күүсеткен. Эштер Малышев болгаш Мамонтов оларның бригадалары сиген шөлүнде онза идепкейлиг ажылдап турар. Колхозтуң сиген шөлүнде 34 кижи беш сенокосилка болгаш алды аът дырбааштыг ажылдап турар. Сиген сарааттакчылары Самороков болгаш Шыыров олар ажылдың үлүг нормазын хүн бүрүде-ле 120—150 хуу күүседип турарлар. Колхозта партия эге организациязы сиген шөлүнде ажылдап турар колхозчуларның ортузунда партияның политиктиг болгаш агитация-массалыг ажылдарын эки чорудуп, колхозчуларга илеткелдерни, беседаларны болгаш солун номчулгаларын үргүлчү кылып берип турар.

Малга чем белеткээриниң ажылын хуусаа бетинде чедишкинниг күүседир дээш районнуң тус-тус көдээ Советтериниң болгаш колхозтарның аразында социалистиг чарыштарны калбартып турар.

А. ОЮН.

Мал чемин четчирп-биле белеткээр

Сүт-Хөл районнуң колхозтары болгаш хуу ажыл-агыйлары бо чылын 11500 центнер мал чеми белеткээр планныг. Районнуң шөлдеринде бо чылын сигенниң үнүжү чаагай болган. Мал чемин четчир санныы-биле белеткеп ап болурунуң бүгү аргалары районда бар. Районнуң сиген шөлдеринде МТС-тиң бир боду чоруур сиген кезер машиназы, алды сенокосилкалыг 225 кижи киржикчилиг 12 бригадалар ажылдап турар. 142 кижи хол кадыыры-биле үргүлчү кезип турар.

Районнуң колхозтары бо аразында 346 гектар черниң сигенин кескен болгаш 70 тонна сигенни сарааттап тургускан. Ооң иштинде Киров аттыг колхоз 8 тоннаны, «Сталинчы орук» колхоз 13 тоннаны, «Большевик» колхоз 35 тоннаны, Жданов аттыг колхоз 6 тоннаны сарааттап алган. Сумулардан Бора-Тайга 13 тоннаны, Хөр-Тайга 4 тоннаны сарааттап алган.

Ындыг болза-даа, чамдык Калинин болгаш Жданов аттыг колхозтарда, Сүт-Хөл, Суг-Аскы болгаш Кызыл-Тайга сумуларында бо ажыл кошкак чоруп турарын доп-дораан эдери чугула.

С. СЕРИҢ-ООЛ.

Силос салырының планын күүсеткен

Улуг-Хем районнуң Көк-Чыраа сумузунда улгатыр катыштырган Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң Дөң-Теректе мал чемнери белеткээр ийи дугаар бригадазы бо чылын 50 тонна силос салыр планын 72 тонна кылдыр, азы, планын 145 хуу күүсеткен.

Силос белеткээр талазы-биле Шагаан-Арыгның машина-трактор станциязы колхозка улуг дузаламчыны көргүскен. МТС-тиң улуг агроному эш Сагаяков силос белеткээр үеде бригадага үргүлчү барып, силос белеткээриниң техниказын колхозчуларга айтып берип, ол херекке эки киришкен.

М. МААЖЫК.

Кино четкилериниң мурнакчыларынга шаңналдарны тывысканы

Эң эки кинотеатр, профэвилелдериниң кино тургузуглары, көдээ көжер болгаш турум кинолар дээш 1951 чылдың январь 1-ден апрель 1-ге чедир үргүлчүлээн бүгү-эвилел көрүлдезинге бистиң областың кино четкилериниң ажылдакчылары эки түннелдерни чеңдип алган.

51 кино үндүрер черлериниң 11-ге ССРЭ-ниң Кинематография Министерствозунуң болгаш ВЦСПС-тин шаңналдарын болгаш хүндүлүг бижиктерин тывыскан.

ССРЭ-ниң Кинематография Министерствозунуң болгаш ВЦСПС-тиң чанында Төп комиссия Барыын-Хемчик районнуң Кызыл-Мажалык суурда көдээ турум кино четкизинге ССРЭ-ниң Кинематография Министерствозунуң болгаш ВЦСПС-тиң хүндүлүг бижии-биле болгаш район эргелиг хоорайларда кинотеатрлар талазы-биле бүгү-эвилелдің 1000 рубль хемчээлдиг ийи дугаар шаңналын тывыскан.

Улуг-Хем районнуң Шагаан-Арыг хоорайда кинотеатрның коллективи (улуг кинотехник Д. Кукарин) ССРЭ-ниң Кинематография Министерствозунуң болгаш ВЦСПС-тин хүндүлүг бижии-биле болгаш район эргелиг хоорайларда кинотеатрлар талазы-биле бүгү-эвилелдің 750 рубль хемчээлдиг шаңналын алган.

Каа-Хем районнуң Сарыг-Септе кино үндүрер чери (улуг киномеханик Булатов), Тес-Хем районнуң Самагалдайда кино үндүрер чер (улуг киномеханик Семенов), Танды районнуң Сосновкада көдээ турум кино четкизи (киномеханик Антипин), Улуг-Хем районда аът транспорттуң күжү-биле ажылдаар көжер кино четкизиниң киномеханиги В. Черноусов, Эрзин районда кино үндүрер черниң киномеханиги А. Танов, Кызыл хоорайның көжер киномеханиги П. Павлов, Чаа-Хөл районда аът транспортунуң күжү-биле ажылдаар көжер кино четкизиниң киномеханиги В. Лаптев, Бай-тайга районда көжер кинонуң киномеханиги С. Төрештей олар ССРЭ-ниң Кинематография Министерствозунуң болгаш ВЦСПС-тиң хүндүлүг бижин-биле шаңнаткан.

Эки кино үндүрер чер дээш бо чылдың эгезинде чоруткан бүгү-эвилелдің көрүлдези кино чуруктар үндүрүлгезиниң шынарын элээн улуг хемчээлге экижидеринге, кино көрүкчүлериниң культурлуг хандырылгазын бедидеринге дузалаан, бистиң областың кинофикация системазында эки кижилерни илереткен.

Эки ажылдааның дугайында шаңналдар болгаш хүндүлүг бижиктер алган киномеханиктер чеңдип алган үүлдерге доктаавайн, боттарының мергежилин бедитпишаан, күрүне планының хуусаа бетинде күүселдези дээш демиселжип турар. Эрзин районда киномеханик А. Танов 1951 чылдың июнь 20-ге чедир чыл планын күүсеткеш, амгы үеде 1952 чылдың планына киништир ажылдап турар. Киномеханиктер Абрамов, Антипин, Черноусов, И. Кукарин, Д. Кукарин олар чонну кино-биле хандырарының чартык чыл планын 170 ажыг хуу күүсеткеннер.

Н. ХАНАШЕВИЧ.

Даг үлетпүрүнүң мурнакчылары

Эми болгаш Чинге-Кат алдын уургайлары бүдүрүлге планнарын июнь айда күүсеткенинің талазы-биле областың даг үлетпүрүнүң системинде мурнакчы черни эжелеп турарлар. Ол алдын уургайларының коллективтериниң шахтёрлери май болгаш июнь айларда чылдың баштайгы 4 айларында ажылдап турганындан дыка эки ажылдааннар. Чинге-Кат алдын уургайының дагжылары Ооржак Оолак, Михальский, Эми алдын уургайының Развельдяев, Наумов, Решетников олар хүн нормазын 200 хуу чедир күүседип турарлар.

Ам Эми болгаш Чинге Каът алдын уургайларының коллективтериниң шахтёрлары боттарының байыралы «шахтёрларның хүнүнге» чедишкиниг ужуражыр дээш кижи бүрүзү хүлээлге алгылаан болгаш ында социалистиг чарыш ам аажок калбарган.

Хүндүлүг чагыглар хуусаа бетинде

ХАРЬКОВ. Каховканың ховуларында, Волганың эриктеринде Харьков заводу маркалыг көдүрер краннар калбаа-биле хереглетинип турар. Сталинчы тудугларга чаа чагыг бүрүзүн үлетпүр чери дүрген метод-биле күүседип турар. Волга-Доннун судно чоруур каналынга ийи күчүлүг көдүрер механизмнериниң белеткели хуусаазындан ийи ай эрте доозулган. Ам ол тудугда чээрби ажыг ындыг краннар ажылдап турар. Краннарның ам бир улуг бөлүүн чорударын белеткеп турар. Мурнуу-Украин болгаш Соңгу Крым каналдарының тудугжуларынга ол краннарны чорудар.

(СЭТА).

Эң-не бедик көргүзүгнү ашкан

ЦИМЛЯНСКАЯ, Цимлянскаяның суг белдириниң тудугжулары ийиги кварталдың төнчүзүнге чедир суг техниказының кол тудуу бетоннаашкынны 6 муң кубометр чедир кылырын, чер казыышкынын дүн-хүн иштинде 200 муң кубометр чедирер деп хүлээнгеннер. Ол хүлээлге күүсетинген. Июньниң төнчүзүнде тудугжулар дүн-хүн иштинде 6 муң ажыг кубометр бетоннаашкынны салып турар апарган.

Чер казыышкынының талазы-биле ажылда алдынган хүлээлгени база дыка улгатыр күүседип турар. Чүгле суг механизаторлары дүн-хүн бүрүзүнде-ле чер плотинаны кылырының талазы-биле 115 кубометр деп хүлээлгеде алганын ам херек кырында 125 муң кубометр довуракты казып үндүрүп турар. Тудугжулар чоокта чаа улуг чедишкинни чеңдип алганнар. Бир хүнүүн дургузунда суг технигиниң кол тудуу бетоннаашкынны 6085 кубометрни салып, 232 муң кубометр довуракты казып үндүрген.

Ынчангаштың моон мурнунда чуртка болуп турган тудугларга көргүстүнген эң-не бедик көргүзүгнү ашкан.

Эш Юдиниң удуртуп турар участогунуң аныяктар коллективи бедик бүдүрүкчүлүү-биле ажылдап турар. Ол коллектив 750 кубометр бетоннаашкынны кылыр турган бир хүн иштинде плотинага 1300 ажыг кубометрни салып турар.

14 шлюзтарны тургузарының ажылы база чедишкинниг чоруп турар. Мында киреринің болгаш үнериниң хаалгаларының бир чугула чериниң эптеп чыыр ажылы төнген болгаш сөөлгү үстүкү хаалганың кырын бетоннаары дооступ турар.

База бир 15 шлюзтарны тургузары улуг темпи-биле чоруп турар. Ооң бир кезек блоктары шуут белен кылдыр кылдынган.

Даш чал тургузарының ажылы калбарган. Даш эккеп алыры ынай бээр чоруп турар үш краннарның дузазы-биле кылдынып турар. Ооң дузазы-биле тудугжулар Доннун унун долузу-биле шыварының белеткелин дүргедедир деп шиитпирлеп алганнар.

(СЭТА).

Хүлээлгезин эки күүседип турар

Сүт-Хөл районнуң Хөр-Тайга сумуу эге школазының ажылчыннары Маадыр-оол, Дыртык-оол, Норбу олар боттарының онаашкан ажылдарынга эки ээ-харыысалгалыг, кызымакай ажылдап турарлар.

Коммунист Маадыр-оолдуң удуртулгазы-биле школаның классталарын, коридорун, интернатты, база ийи өрээл башкылар бажыңын столоваяны штукатурлап доосканнар.

Олар школа ажытынарының бетинде септелгени бүрүн доозар дээш алган хүлээлгезин эки күүседип турарлар.

О. САРЫГ-ООЛ.

ПАРТИЯ АМЫДЫРАЛЫ

ВКП(б) Улуг-Хем райкомунуң IV пленуму

ВКП(б) Улуг-Хем райкомунуң пленуму болуп эрткен. Пленумга районда партия организацияларында каадырлар-биле ажыал дугайында айтырыгны чугаалажып керген.

Партия организацияларында каадырлар-биле ажыл дугайында илеткелди ВКП(б) райкомунуң секретари эш С. Е. Верзилин кылган.

Эш Верзилин бодунуң илеткелинге совет чазактың, партияның болгаш эш Сталинның бодунуң хүн-бүрү сагыш салыышкынының ачызы-биле бистің аныяк автономнуг облазывыс кыска үеним иштинде көдээ ажыл-агыйның, үлетпүрүн болгаш культураның хөгжүлдезинде дыка улуг чедиишкиннерни чеҗип алганын айыткан.

«Делегейде бар турар бүгү үнелиг капиталдарның иштинден эн-не үнелиг болгаш эн-не шиитпирлиг капитал болза, — кижилер, каадырлар болурун билзе херек. Бистің амгы туруп турар байдалывыста бүгү чүвени каадырлар шиитпирлээр деп чүвени билзе херек» деп эш Сталинның каадырлар дугайында төгүлүг айтыышкынын эш Верзилин бодунуң илеткелинге чугаалаан.

Каадырларны депшидер, таарыштыр тургузар, кижизидер айтырыг дугайында илеткелчи тодаргай чугаалаан. Сөөлгү үеде партия организацияларының секретарьлеринге эштер Сюктер-оол, Санчай, Мандый-оол, Полуэктов, Кук оларны депшиткен, ол эштер амгы үеде багай эвес ажылдап, ажылга эки инициативтиг болуп, оларны депшиткен коммунистерниң идегелин күүсеп турарлар. База ол ышкаш Көк-Чыраа суму Совединиң даргазынга Тамара Дарыйны болгаш Эьжим суму Совединиң даргазынга партичның райкомунуң болгаш обкомунуң кежигүнү эш Күскелдейни, колхоз даргаларынга Доржу, Сынаа, Андросов болгаш Өдүрек оларны депшиткен. Бо эштер районнуң иштинде эн эки удуртукчулар болуп турарлар. Чаа өзүп олурар идегелдиг каадырларны деткиир болгаш оларга дузалаары бистің сорулгавыс болур.

Ындыг болза-даа, ВКП(б) райкомунуң бюрозу каадырларны шилип алыр талазы-биле улуг чазыгларны кылган. Чижээ, Маленков аттыг колхозтуң даргазынга Тортуй-оолду, Киров аттыг улгатырган колхозтуң даргазынга Тембирелди, совхозтуң партия организациязының секретарынге Осипенкону депшиткен. Ол кижилерниң политиктиг мөзү-шынарын ВКП(б) райкомунуң бюрозу өөренип көрбейн депшиткениндеп болгаш оларга четпес дузалашканындан ол кижилер оларны депшиткен коммунистерниң идегелин күүсетпээннер болгаш ажылдан дүжүрткеннер. Бо фактылар болза, эки билиг чокка, оларның практиктиг ажыл чорудулгазын хынавайн, оларны ажылга хынап көрбейн турган чоруктуң түннелинден болган.

Бистің сорулгавыс болза, боттарывыстың каадырларывысты эки билир, ажылдакчы бүрүзүнүң чедер, четпезин билир, кижилерни ажылдарга таарыштыр тургузар, оларнын-биле кижизидилге ажылын хүн-бүрү чорудар ужурлуг бис деп эш Берзилин чугаалаан. Партия, совет болгаш комсомол ажылдакчыларын кижизидер талазы-биле партияның район комитеди элээн ажылды кылып чорутканын эш Верзилин чугаалаан. Эрткен 6 айларның дургузунда партия ажылдакчыларының, суму Советтериниң даргаларының, секретарьлериниң, комсомол организацияларының секретарьлериниң чөвүлел хуралын болгаш семинарларын база эртиргилээн.

Районнуң партия организациялары партияның чырыдыышкынының талазы-биле элээн чедиишкиннерни чеҗип алган. Эрткен чылын районга 13 политшкола, ВКП(б) төөгүзүн өөренир 4 бөлүм, Ленин болгаш Сталинның биографиязын өөренир 4 бөлүм, бедиткен хевириниң бөлүмү, кежээки партия школалары ажылдап турган. Чылдың түннел кичээлдери болганда партия өөредилгезинин системазынга 329 кижи, оон иштинде 223 коммунистер өөредилгезин дооскан.

Партия организацияларының секретарьлери эштер Кук, Сюктер-оол, Полуэктов болгаш өскелер-даа боттарының политбилигерин көдүрүп, партия чырыдыышкынының ажылын эки организастааннар. Чамдык коммунистер боттарының политбилиин белидер дээш хемчег албайн турарлар. Райпо даргазы Гущин, колхозтар даргалары Назыты, Торгуй-оол, суму Советтериниң даргалары Уранчай, Чамыян, Шыырап-оол, партия организацияларының секретарьлери Дамдын, Бүдүге, районнуң харыысалгалыг ажылдакчылары Болдашкын, Барсугачев, Арбузов, Валеев, Тауснев, Гордей олар политиктиг билиин бедидеринче сагыш салбайн турарлар. Партия чырыдыышкынының ажылында четпестер база бар, эн ылангыя бот-өөредилгелиг коммунистер-биле ажылды ВКП(б) райкомунуң бюрозу багай чоруткан. Оларның өөредилгезин хынавайн турган болгаш оларга консультацияларны, илеткелдерни кылып бербейн багай дузалажып турган. Национал каадырларны белеткээр, оларны ажылче депшидер ажыл кончуг багай. Районнуң номенклатурлуг ажылдакчыларының иштинде хереэжен ажылдакчылар бүгү ажылдакчыларның үүгле 6.4 хуузу болуп турар. Оортан хереэженнер-биле ажыл шуут утундурган деп чугаалап болур деп эш Верзилин чугаалаан.

Ленин аттыг колхозта партия организациязының секретари эш Кук бодунуң саналынга партия организациязы политиктиг ажылды ажылагый биле холбаштырып гургаш колхоз часкы хову ажылынып болгаш мал чеми белеткээриниң үезинде улуг чедиишкиннерни чеҗип алган. Чайгы ажылдарның кампанияларының үезинде партияның полит-массалыг ажылын мүн үүгээр организастап чоруткан бис, ынчалза-даа бистің чамдык колхозчу коммунистеривис Доржукай суглар ажылын катташ кандыг-даа өөпшээрел чок Кызылче чораан. Бо факты болза, партия организациязы коммунистер-биле кижизидилге ажылын кошкак чоруткан херечилеп турар. Ынчангаш каадырлар-биле ажылды күштелдирип чорудары онза чугула деп чугаалаан.

Мичурин аттыг колхозтуң партия организациязының секретари эш Мачыылай колхоз баштаар черн мал чеми белеткээринге кончуг багай белеткелдиг кирген деп чугаалаан. Эш Мачыылай садыг болгаш райзо ажылында четпестерни шүгүмчүлевишаан, садыг ажылдакчылары болгаш көдээ ажыл-агый специалистериниң ортузунга кижизидилге ажылын райпо болгаш райзо баштаар черлери чугулага көрбейн турганындан садыг болгаш мал, чер ажылдарында улуг четпестер бар деп чугаалаан.

Ворошилов аттыг колхозтуң баштаар чериниң болгаш ол колхозтуң тудуг ажылының багай чоруп турарын, район организацияларында каадырларны ажылга депшидип, оларны өстүрер, кижизидер ажыл кончуг багай чоруп турарының дугайын эш Ыйма чидии-биле шүгүмчүлээн.

ВКП(б) райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи эш Тойлуг-оол ВКП(б) райкомунуң бюрозу партия, совет органнарның удуртукчу каадырларын кижизидер айтырыгже кичээнгейни кошкак салып турар. Чамдык Елухарев, Сорокин дээн ышкаш өске-даа кижилер боттарының политбилиин белидерин күзевейн, ниити амыдыралдан чыъдып каап турарлар—деп чугаалаан.

Район организациялары, ВКП(б) райкому каадырларны ажылга күзелин барымдаалап, таарыштыр шилип алырын, оларны өске ажылдарже шилчидерин өөренип көрбейн ажылдап турар. ВКП(б) райкомунуң инструкторлары партия организацияларынга баргаш үүгле бодунуң килдизиниң аайы-биле ажылды кылгаш партия организациязынга партияның ниити ажылының дугайында дузалашпайн турар деп шүгүмчүлээн. Райуполминзагтың оралакчызы эш Викторов, райуполминзагда национал каадырлар чок деп илеткелде кончуг шын, бо талазы-биле бис боттарывыс буруулуг бис деп миннип чугаалаан. Белеткелдер конторазының начальниги Белошапко каадырларны кижизидериниң ажылын кончуг четпес чорудуп турар деп демдеглээн.

Ленин аттыг колхозтуң даргазы эш Лопсан колхозтуң ажылын чугаалавышаан ВКП(б) райкомунуң бюрозу, оон секретарьлери каадырларны ажылче чоруткаш оларның ажылынга дузалашпас, ажыл дугайында каадырлар-биле сүмележип чугаалашпайн турарлар деп чугаалаан. База ол ышкаш райзонуң специалистери колхозтарга бүдүрүлге планын тургузар талазы-биле дузалашпас, ниити колхоз ажылынга кандыг-даа дуза бербейн турар деп ол бодунуң саналынга чугаалаан.

Ийи дугаар айтырыг дугайында ВКП(б) райкомунуң секретари эш Кончук илеткел кылган.

ВКП(б) райкомунуң пленуму чугаалашкан айтырыглар талазы-биле делгеренгей доктаалдарны хүлээп алган.

А. ОРУС-ООЛ.

Партия өөредилгезиниң түннели

Коммунистерниң болгаш партия кежигүнү эвес активтер-ниң өөредилгезин колхозтарга, сумуларга болгаш район төвүнге чорудуп турганының байдалы болза, политшколаларга 127 кижи, ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун болгаш И. В. Сталинның допчу биографиязын өөренир бөлүмге 16 кижи, район төвүнде партияның кежээки школазынга 20 кижи, марксизм-ленинизмниң үндезиннерин бот-кичээл-биле 14 кижи өөренип келген.

Бо чылын Сүт-Хөл районунга партия чырыдыышкынының өөредилгези-биле чергелештир бижик билбестерниң болгаш биче билирлерниң өөредилгезин база организастаан. **Эрткен чылдарга** бодаарга рэйонда партия өөредилгези элээн эжижээн болуп турар. «Сталинчы орук», Киров аттыг колхозтарда болгаш Хөр-Тайга сумуда политшколалар партияның Төп Комитединиң бадылаан ийи чылда өөренир программазын ёзугаар өөредилгени чоруткан болгаш дооскан. Ол политшколаларның дыңнакчылары 41 кижи шылгалданы дужааган, ынчаарга **5 кижи шылгалда** дужаап шыдаваан. Бир дугаар чылдың программазын коммунистер 5 кижи өөренип дооскан.

Район төвүнде партияның кежээки школазы ийи чылдың өөредилге программазын ёзугаар өөредилгезин дооскан. Аңаа 14 дыңнакчылар өөренип эрткен үүлдериниң талазы-биле шылгаткан, олар шылгалданы эки дужааган. Мурнуку чылдарда **чамдык черлерге** кандыг-бир теманы өөренип эгелээш-ле ону ара соксап, катап өөренип турган таварылгалар бар. Бо чылын өөредилге элээн организастыг эрткен.

Политшколаларның болгаш кежээки школаның чамдык дыңнакчылары түннел кичээлдерге эки түннелдерни көргүскен. «Сталинчы орук» колхозта Сергелеи, Санчай, Дандар болгаш Киров аттыг колхозта Чыртакпан, Таспаяк, Кызыл-Тайга сумуда Шагдыр-оол, Серен болгаш район төвүнде партияның кежээки школазының дыңнакчылары Комбуй-оол, Аксиров, Серин-оол олар шылгаткаш, өөренип эрткен үүлдеринге кончуг эки демдектерни чеҗип **алган.**

Районда партия өөредилгезиниң чорудулгазында четпестер база илерээн. Район төвүнде И. В. Сталинның допчу биографиязын өөренир бөлүм (удуртукчузу эш Зайцев, өөредилге чылының дургузунда үүгле 4—5 катап кичээлдер чоруткаш, өөредилгезин ара соксаткан турган. ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун өөренир эш Соболевтуң болгаш эш Чүлдүмнүң удуртукан **бөлүмнериниң** дыңнакчыларының хөй кезии шылгатпаан болгаш элээн чамдык кижилерниң өөренип, билип алган чүвези эвээш болуп илерээн. Ол бөлүмнериниң удуртукчулары өөредилгени ёзулуг партийжи удуртпаан.

Райкүүскомнуң даргазының оралакчызы эш Шаравии, улус судьязы эш Чигжит-оол, райпо баштаар черинин даргазы эш Наксыл дээн ышкаш коммунистер партияның кежээки школазының шылгалдазын тудуп шыдаваан, партия өөредилгезин шак мындыг харыысалга чок көөр чоруктарны моон соңгаар болдурбас ужурлуг. Партия өөредилгезиниң идей-политиктиг деннелин бедидер, **оон кичээлдерин** доктаамал чорудар болгаш дыңнакчылардан негелдени дыңзыдар дугайында айтырыгларны партия хуралдарынга чугаалажып шиитпирлээн. Бо чылдың келир күстен эгелээш партия чырыдыышкынының өөредилгезин чедиишкинниг чорудар дээн белеткел ажылын чорудуп турар.

О. ЛОПСАН,

ВКП(б) Сүт-Хөл райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи.

КОММУНИЗМНИҢ УЛУГ ТУДУГЛАРЫНДА

Кара-Кумнарже шавыышкын

Самолёттан ол, бо талаларынче көрүп чораан кижи кадыг-дошкун элезиниң кыры-биле ужуп чоруурун уттуптар. Ол-ла болгай, самолёттуң **чалгыннарының** адаанда Хопет-даг чоогунуң чавыстары шыварааш дээн соонда, элезиннер эгелээр. Элезин дөңнерни саксаулдар болгаш чер-чадаг үнүштер шыпкылаан. Кылагар элезиннериң чамдык черлери өрү дүндүүштелдир казыргыланып-даа турар.

Ол эрте-бурунгунуң элезиннеринде шип-шимээн шыпшыңны ам моторларның дааш-диңмиди үрээн. Автомашиналар болгаш самолёттар Кара-Кумнарже эртемдээннерни, шинчилел ажылдарының ажылдакчыларын, Туркмениянның Кол каналының тудугжуларынга дериг-херекселдерни болгаш материалдарны чедирип берип турар. Келир үеним каналының **унунда** ажылдар хүн келген дудум улам-на калбарып турар. **Олар ук куруг** элезинни чаартып, суг дугайында, Кара-Кумнарның таптыг-ла төвүнге, Туркмениянның Кол каналының кавызынга чатыла бээр элбекшилдиң алдын шынаазының дугайында туркмен улустуң күзелин боттандырарлар.

Бистің ужудукчувус эш Хитрых самолётту эрте-бурунгу Узбойнуң унунче углай берди. Бо маршруттап ол шинчээчи бөлүктерге топографтарны, геологтарны, геодезистерни, өрүмнекчилерни, а ол ышкаш аъш-чемнерни, чепсек-хереселдерни база өрүмнелгеге хереглээр дериишкиннерни чедирип, хүн-бүрү ужудуп турар.

Адаавыста аар элезиннерни таварты автомашиналар канчаар-даа аажок кадыг-бергелерни эрестиг ажып эртип чорлар. Ол автомашиналар Туркмениянның Кол каналының унунче чүктер дажып база-ла соңгу чүкче чоруп орлар. Демирорук станциязы Казанджиктен Ясхан хөлге чедир автомашинаның эртер оруу ёзулуг эрес-дидим демисел болуп турар. Автомашиналарның мурнакчы чолаачыларының, элезиннер штурмнакчыларының аттарын тудугжуларның ынакшылбиле адап турары ынчангаш таварылга эвес.

Узбойга чүктер чедирери—берге онаалга. Ынчалзажок ол онаалганы совет кижилер дидим шиитпирлеп турар. Бир рейс кылырынга эргежок чугула ортумак шак-үе, эрткен чылдың декабрьдээзинге бодаарга, элээн каш катап кызырылган деп чугаалаарга-ла ол дугайында четчир. Оруктарда дамчыдылга баазалары тургустунгулаан болгаш оруктуң эң берге участоктарын ажып эртеринге автомашиналарга дузалап турар илчирбелиг тырттар-тракторлар база чоруп турар.

... Дустуг Ясхан хөлдүң чанында Туркмениянның геология экспедициязының майгыннары чаты берген. Сугнуң делгем агымы каракты хүнге чылчырыктадып турар. Эриктерде күчүлүг ыяштар бедип үнгүлээн кулузуннар аразындан өдүректер ыыт-шимчээнниг ужуп үнгүлеп турар.

Узбойнуң чавыс эрининиң ол чарыында гидропроектиниң 33 дугаар экспедициязының турлаа, а олардан ырак эвесте — 24 дугаар геодезия отрядының **майгыннары** көстүп турар. Ук лагерьниң кыдыында бир туркмен өг бар. Ол өгде элезиннерде колхозтарның кара-куль уксаалыг **хойларын кадарып** турар чабаннар (кадарчылар—**Ред.**) чурттап турар. Канчаар-даа аажок улуг оңгар аяк ышкаш ол районга Ясхан далай кутула бээр. Хемчээлиниң талазы-биле ол Москванын далайындан дорадавас болур. Узбойну аңаа суг күжү-биле хөделир күчүлүг электростанцияның плотиназы боой алы бээр.

Шинчилел ажылдарының девискээри канчаар-даа аажок улуг. Туркмениянның Кол каналы бир муң чүс километр узун болур деп чүве билдингир болгай. Адырланып чоруур суггарылга болгаш сугжудулга каналдары бир муң ийи чүс километр чурттакчылыг черлерни болгаш үлетпүр бүдүрүлгелерни каналдан суг-биле хандырар улуг хоолай-дамчыдыкчылар бир муң километр шөйлуп чоруур. Аму-Дарьяга болгаш каналга шиити күчүзү чүс муң киловатт болур суг күжү-биле хөделир үш электростанциялар тургустунар.

Каналга шинчилел ажылдары оонунунуң соңгу болгаш мурнуу талаларындан — Тахиа-Таштың думчуундан болгаш Ясхан хөлдүң кыдыгларындан харугда эгелээн. Ам шинчээчилер ужуражып келгеш, өөрүшкүлүү-биле:

— Ол-ла болгай, эштер, бистің дайынчы сорулгавыс күүсетинди. Ам каналды дидими-биле төлевилээш, тудугну калбартып болурдур—деп чугаалажыр дээш, боттоттарынга уткуштур ийи армия ышкаш, чылып орарлар.

Топографтарның болгаш геологтарның, геодезистериниң болгаш гидрогеологтарының, өрүмнекчилерниң болгаш чолаачыларның кайгамчыктыг чедиишкиннериниң дугайында медээлер чүк бүрүден кээп турар.

24 дугаар отрядтың геодезистери мынча деп рапорттап турарлар:

— Бирги кварталдың шинчилел ажылдарының планын отрядтың коллективи 112 хуу күүсеткен. Эн эки түннелдерни техник эш Басанинин болгаш инженер эш Шашкинниң бригадалары чеҗип алган.

Гидрогеологтар мынчап медеглеп турарлар:

—Ясхан хөлдүң районунда 500 квадрат километр шөл чурукка тыртынган. Ук черни чурукка тыртырар талазы-биле ажылдар улам күштелип турар.

Бирги кварталдың онаалгазын хуусаазының бетинде дооскан «Средазгидротудуг» коллективи улуг чедиишкинни чеҗип алган. Тахиа-Ташта хоорай тудугжулары улуг ажылдарга белеткенип турар. Олар ам безин келир үеним кудумчуларын, кварталдарын, шөлдерин дүрзүлээннер болгаш чоокта чаа Москванын архитектоларындан баштайгы ажылчын шыйыгларны алганнар.

Туркмениянның Кол каналынга чүктерни дүрген чедирип бээри дээш Ортаа Азияның хемчилери демисежип турар. Пароходтар доктаар чер тургустунган. Тахиа-Таштын думчуунда ам безин машиналар, механизмнер, тудуг материалдары сөөрткен баштайгы баржалар (канчаар-даа аажок улуг хемелер—**Ред.**) келгилээн.

Коммунизмниң улуг тудуунуң бүгү киржикчилери тургузукчу күш-ажылдың сорук кириишкининге шыптырганнар. Төрээн чурттуң, совет улустуң болгаш эш Сталинның бодунуң тудугжулар дугайында могаг-шылаг чок сагыш салыышкыны оларны чаа-чаа күш-ажылчы демиселдерже сорук киирип турар.

Өрүмнекчи мастер Николай Добрецов бүгү тудугжуларның сеткилбодалын **илередип, мынча** дээн:

— Элезинни чагырып алырыга киржир деп үлүг-хуу биске онаашканда, бистің дугайывыста Совет Эвилелиниң бүгү улустары сагыш салып, эш Сталин боду сагыш салып турда, канчап кызып ажылдавас боор. Ажылга болгаш амыдыралга эргежок чугула чүүл бисте бүрүн бар, чурт бисти кайгамчыктыг техника-биле чепсеглээн. Ынчаарга кызымак, туруштуг, хол салдыкпайн ажылдаар ол-ла!

Бистің Төрээн чуртувусту улам чараш болгаш күштүг болдурар, бисти коммунизмниң бүрүн тиилелгезинче чоошкуладыр улуг тургузуушкунга киржири улуг аас-кежик болбайн канчаар. Аас-кежиктің ол илерээшкини ам бүгү совет кижилерде.

Элезинни чаартырының болгаш шиңгээдириниң сорулгалары совет эртемдээннерниң чогаадыкчы күштериниң канчаар-даа аажок күжениишкинин негеп турар. Туркмениянның Кол каналының унунга эртемниң янзы-янзы адырларының специалистериниң чаа-чаа отрядтары үзүк чок кээп турар. Чоокта чаа Москвадан ССРЭ-ниң ыяш ажылагый Министерствозунуң эртемшинчилел экспедициялары келген. Туркмениянның ыяш ажылдакчылары-биле кады олар Кара-Кумнарның «ногаан куржааның» төлевилелин Кол каналдың чаа суггарылга черлериниң кызыгаарларын дургаар адырланып чоруур суггарылга болгаш сугжудулга каналдарын дургаар, а ол ышкаш үлетпүр бүдүрүлгелерни болгаш чурттакчылыг черлерни долгандыр камгалалдың ыяш олуртулгаларын болгаш элезиннер быжыглаар ажылды чорудуп турарлар. Элезиннерни ногаанчыдар талазы-биле ажыл амдан-на эгелээн. Келир үеги каналдың районунда кара саксаулдуг болгаш өске-даа уксаалыг ыяштарның баштайгы үүс-үүс гектарлары тарытынган.

Эртемнериниң Узбек академиязының холушкак экспедициязында улуг-улуг эртемдээннер — Узбек ССР-ниң эртемнер Академиязының чиңгине кежигүнү Е. П. Коровин, академияның корреспондент-кежигүннери Б. Д. Коржавин биле Х. А. Алимов, профессорлар С. Н. Рыжов, Ю. А. Скровцов, М. А. Орлов болгаш өскелер-даа киржип турар. Ук экспедицияның составында шупту ийи үүс хире эртем-техник ажылдакчылар бар.

Туркмениянның Кол каналы болза бистің Төрээн чуртувустуң ол районунуң улус ажыл-агыйын бүгү тала-биле хөгжүдерин хандырып турар комплексилиг тудуушкун болуп турар. Ук каналдың кавызынга хөвен ажыл-агыйын хөгжүдери-биле чергелештир янзы-янзы малдарның, ылангыя кара-куль хойларның баш саны дыка улгадыр, субтропиктиг болгаш чимистиг үнүштер, үзүмнер тарытынар, торгу ажыл-агыйы база калбаа-биле нептерээр.

Черлерни суггарары болгаш Аму-Дарьяга тургустунар суг күжү-биле хөделир **электростанциядан** үнер электри энергиязы хөвенниң болгаш өске-даа техниктиг культураларның бүдүрүлгезин, сад болгаш иогаа ажыл-агыйының продуктуларын элээн каш катап өстүрер арганы бээр, ниитиниң малының продуктулуг чоруун оранчок көдүрер.

Ол канчаар-даа аажок улуг программаны боттандырары улуг белеткел ажылын негеп турар деп чүве чугаажок болгай. Партийжи болгаш совет ажылдакчылар экономист-эртемдээннер-биле чогаадыкчы ёзу-биле кады ажылдавышаан, Аму-Дарьяның суун хүлээп алырынга амдан эгелеп белеткенип киирпкеннер. **Олар элезиннерге** администрацияның чаа 35 районнарын тургузар **талазы-биле ажылды** калбартып, машина-тракторнуң 50 ажыг станцияларын, машина-мал ажыл-агыйының он-он станцияларын, хөвен арыглаар чаа-чаа заводтарны болгаш өске-даа үлетпүр бүдүрүлгелерни тургузарын белеткеп турарлар.

...Шинчээчилерниң лагеринге оожум кежээ дүжүп келген. Бедик дээрге сылдыстар чивеңайнып тургулаан.

Дыштанылганың ол кыска минуталарында элезин чагырыкчылары чүнүң дугайын чугаалажып, чүнүң дугайын бодап орарларыл?

Ашхабад экспедициязының топографтарының майгынында аныяк техник Виктор Зиминиң үнү дыналып турган:

— Каналдың тудуушкуну доостурга, мен Москваже шуут-ла дорттап — суг-биле чоруур мен. ...Мен Москваны ам-даа көрбээн болдур мен ийин. Саратов техникумун доозуп тура, мени кайнаар-даа томуйлаза, ыяавыла Москваны таварты чоруур деп бодап турган мен. Ынчалзажок Министерстводан далаштыг телеграмма келген, ынчангаш Москвадан мырынай өске угже самолет-биле ужар ужурлуг аварган болбазык мен-бе. Че, ажырбас он, манаай-ла мен. А шынап, эштер, Кара-Кумнардан теплоходка олургаш, Москваже Сталинградты, Куйбышевти таварты аян-чорук кылыры кандыг кончуг эки болгай эртик. Аас-кежик, өөрүшкүден ана шуут-ла чүрек шимирткайнып турар боор!..

Викторну кым-на бир кижи үзе кирип, мынча диди:

—Сен аян-чорук, аян-чорук деп орар-дыр сен, а ол үеде Кара-Кумнарга бис шагда-ла чок турар бооп-даа чадавас боор бис... Бис топографтар ышкажыгай бис, бөгүн мында, а даарта — өске тудугже хактар чадавас болгай бис.

— Дөмей-ле маңаа ыяавыла кээр бис. Мен бодум хуумда, каяа-даа барзымза, а 1957 чылда маңаа ыяавыла кээр мен, бистің улустуң маңаа чаяап каар чараш-чаагай чүүлүн черле көөр мен—деп Виктор шуут бүзүрелдиг ынча дей-дир.

Топографтар чөпшээрештилер. Куп-куруг черни чаартыр дугайында Советтиг Төрээн чурттуң күчү-шыдалының дугайында оларның сөстери хайныышкынныг дыңналып турду.

Кижилер удавас боттаныр салымныг келир үеним дугайын бодап ордулар.

В. КОРНИЛОВ.

Хөй-ниитичилер инструкторларының чөвүлели

КРАМАТОРСК. Ажылдың стахановчу аргаларын дамчыдарының талазы-биле хөй-ниитиниң 150 инструкторлары Ново-Краматорскиниң Сталин аттыг заводунда ийи чыл ажылдап турар. Олар демирни дүрген кезериниң аргазынга 500 хире аныяк будурүлгечилерни өөредип алган.

Ол ажылды эки организастааныбиле ам заводта хөй ниитичилер инструкторларының чөвүлелин тургускан, стахановчулар, мастерлер болгаш инженерлер ында кирген. Чөвүлелдиң даргазынга алдарлыг мастер-чаартыкчы Пантелей Корневти соңгаан.

Чөвүлелдиң бир дугаар хуралынга инструкторларның ажылының түннелин кылган. Эн эки токарьлер Петр Нагорскийнин, Анна Склярның болгаш өскелериниң дуржулгазын нептередирин, күш-ажылдың мурнакчы аргаларын пропагандалаарының талазы-биле лекцияларны организастаарын, будурүлгениң чаартыкчыларының кежээлерин эртирип турарын шиитпирлээн.

Хөй ниитичилер инструкторларының чөвүлелдери заводтуң цехтеринде тургустунуп турар.

(СЭТА).

Аныякшылдың болгаш күштүң байырлалы

Күш-культуржуларның спартакиадазы

МУГУР-АКСЫ (радио-биле). Бо чылдың июльдиң 18-те Мөнгүн-Тайга районнуң төвү—Мугур-Аксынга районнуң күш-культуржуларының спартакиадазы болган.

Спартакиада эгелээриниң мурнунда күш-культуржуларның парады болган. ВЛКСМ райкомунуң секретари эш Чедер-оол парадка үве чугаалаан. Парад соонда күш-культураның янзы-бүрү маргылдаалары эгелээн.

Хол бөмбүүнүң талазы-биле командаларның маргылдаазынга РО МГБ коллективиниң командазы бир дугаар черни эжелээн. Эр кижилерниң 1000 метрге чадаг чарыжының талазы-биле маргылдаага, база чернин бедиин халыырынга бир дугаар черни эш Чедер-оол эжелээн. Чернин бедиин халыырынга эш Семенов бир дугаар черни эжелээн. Херээннериң 500 метрге чадаг чарыжынга Каргы сумузу Кара-уруг бир дугаар черни эжелээн.

Хүрешкен 32 мөгелерден Черепанов шүүлген, Шиме-Байыр үжүүрлешкен. Чарыштырган 17 аттардан Каргы сумузу Сайын-Маадырның бора аъды эрткеш, бир дугаар черни эжелээн.

Спартакиаданың тиилекчилерин 1400 рубль түннүг бараан-биле шаннаан.

С. ТАГБА-ДОРЖУ.

Аныяк баскетболистер

Баскетбол болза, спорттуң эң солун хевирлериниң бирээзи. Бүгү эвилелдиң маргылдааларынга киржип тургаш-даа, даштыкы чурттарга-даа барып маргылдаага киришкеш, совет баскетболистер боттарының мергежилин хөй катап көргүскеннер. Ылангыя даштыкы чурттарга барып маргыжып чорааш совет баскетболистер оюнның бедик уран аргазын, Төрээн чуртунуң ат алдарын камгалаар тиилелге дээш найыралдыг болгаш шиитпирлиг чоруун, төрээн чазаанга, улуг башкы Сталинга кызыгаар чокка бердингенин көргүзүп турарлар.

Спорттуң ол хевири чоокта чаа бистиң Тывада нептереп эгелээн. Тываның аныяктары ол оюнну кончуг-ла сонуургай бергеннер. Ынчангаш баскетболдуң секциялары ажылдап эгелээн.

Элээн тренировкалар кылган соолгунде хоорайга маргылдаалар чорудуп көөрге ойнакчылар баскетбол оюнунуң техниин кончуг дүрген эки билип алган деп чүвени көргүскен.

Кызыл хоорайның баскетболистериниң эр, херээжен ийи командалары чоокта чаа Абакан, Минусинск, Черногорск, Кызыл 4 хоорайларның маргылдааларынга барып киржип чорааннар.

Баштай Кызыл хоорайның херээжен командазы Абаканның командазы-биле маргышкан. Дөрт хоорайларның 1950 чылда болган маргылдааларынга бир дугаар чер эжелээн команда-биле Кызылдың мырыңай аныяк командазының оюну баштайгы минуталарындан эгелээш-ле кончуг чидиг болган. Түүнелинде сан 6:4 болуп Абакан командазының тиилээни-биле маргылдаа доозулган. Кызылдың херээжен баскетболистери келир үеде база бир шыырак ойнакчылар болур деп чүвени ол маргылдаага көргүскеннер.

Оон сөөлүнде эр командаларның маргылдаазы болган. Кызылдың аныяк командазы баштай Черногорскиниң командазы-биле таварышкан. Анаа сан 48:2 болуп Кызылдың ойнакчыларының тиилээни-биле маргылдаа доозулган.

Дараазында 4 хоорайларның бир дугаар чери дээш сөөлгү шиитпирлиг маргылдаага Абаканның үр чылда ойнап келген хоочун командазы-биле Кызылдың командазы таварышкан. Ол маргылдаанның саны 31:21 болуп Кызылдың командазының тиилээни-биле оюн доозулган, ынчангаш дөрт хоорайларның 1951 чылда чемпиону деп атты Кызылдың командазы чаалап алган.

Баскетбол оюнун моон соңгаар оон-даа артык нептередип, олче аныяк өскенни хөй хөйү-биле хаара тудар болгаш эң эки ойнакчыларны шилиири чугула.

В. БЕЛКИН.
Кызыл хоорайның баскетбол командазының капитаны.

Чурттуң тудуг материалдарын ажыглап турар

Каа-Хем районда «Сталинчы орук» колхоз чоокка чедир-ле районнуң тудуг талазы-биле хожудап турар колхозтарның бирээзи болуп турган. Колхозта ам улуг өскерилгелер болган. Далган тыртырар дээрбе, дарганнаар чер чоокку хүннерде ажыглалга дужаатынар, даштан кылган ханаларлыг инек кажаазының тудуу дооступ турар. Оон аңгыда колхозчуларның чуртталга бажыңнарын тудуп турар.

Колхозтуң сууру тудуг ыяжы алыр черден ырак. Тудуг ыяжы белеткээриниң болгаш сөөртүрүүнүң планын күүсетпейн турганы тудуг ажылының үзүктелиишкининиң кол чылдагааны болуп турган. Колхоз баштаар чери болгаш колхозта партия организациязы байдалды эдер төлээде, бодунуң курлавырларын болгаш аргаларын ажыглаар деп шиитпирлээн. Суурнуң чоогунда тудугга хереглээр эки довурактан аңгыда плита даштары хөй. Артельдиң тудуг бригадазының бир звенозу довурактан саман бүдүрүп эгелээн. Ажылдың баштайгы хүннеринде 7 муң санныг саманны бүдүрген, оон-биле чуртталга бажыңнарын тудуп эгелээр. Саман бүдүрүп үндүрери чаңгыс-даа хүн соксавайн турар. Ынчаарга артельдиң бүдүрүп үндүрген саманы эки шынарлыы-биле, быжыы-биле ылгалдыг болуп турар болгаш оон кылган тудуглар үр үеде туруп болур.

—Даш болгаш саман тууйбу-биле бажыңнарның ханаларын салыры кончуг эптиг болгаш дүрген. Даш-биле тудуп турар дарганнаар черниң болгаш инек кажаазының тудуунга хөй санныг тудуг ыяжын камнап алыр бис. Ол болза, чүгле тудугнуң эгези. Чоокку үеде довурак саманда кылган ханаларлыг куш кажаазын болгаш ажыл-агыйның өске-даа тудугларын тудар бис. Довурактың курлавыры бисте хөй. Ынчангаш Улуг-Хем бажындан салдадып экээп турар тудуг ыяжын тудугларның соңгаларынга, эжиктеринге, стропилазынга, шалаларынга болгаш дээвиирлеринге, база өске-даа иштики дериг-хереклерининге ажыглаар бис деп колхоз даргазының оралакчызы эш Никитин чугаалап турар.

Ап чоруткан хемчеглериниң ачызы-биле колхоз ам ниитиниң малын чылыг кажаалар-биле хандырар болгаш тудуг планын бүрүн күүседир аргаларлыг болуп турар. Тудуглар болза, чүгле чаңгыс аай төлевилел ёзугаар кылдынып турарын, тудуг бригадазының кежигүннери боттарының хүн нормаларын үргүлчү ажыр күүседир дээш чүткүлдүг ажылдап турарын демдеглээри чугула. Тудуп турар тудуг бүрүзүнүң кырында кызыл тукчугаштар киискип турар. Ол ышкаш янзы-бүрү плакаттарны аскан болгаш көргүзүг самбыразын организастаан. Тудуг бригадазында ажылды эки организастаан. Бригаданың кежигүннериниң чартык кезии херээженнер болуп турар. Бригада тус-тус звенолар кылдыр үстүнген, звеноларның удуртукчуларынга элээн дужулгалыг, тудуг талазы-биле мергежилдиг эштерни томуйлаан, олар бүдүрер ажылдың нормаларын чүгле күүседип турар эвес, харын өскелерни ажылга өөредип турар.

Колдуунда херээженнерден тургустунган бодунуң звенозу-биле Салчак Чимбии үлегерлиг ажылдап турар. Ол звенонуң кижи бүрүзү инек кажаазының тудуунга бир хүнде 1 кубометр хана салыр нормалыг тургаш херек кырында 1,2—1,5 кубометрни салып, нормазын ажыр күүседип турарлар. Колхозчу херээженнер Айыжы, Сенденмаа, Чаңмаа болгаш оон-даа өскелер даш саман ханалар салырының мергежилин эки шиңгээдип алганнар. Оларны ол ажылга эш Чимбии эки өөредип турар.

Колхозта тудуг ажылының чедиишкини колхозтуң баштаар чери болгаш колхозта партия организациязы тудуг ажылынче чугула кичээнгей салып, чурттуң тудуг материалдарын болгаш бодунуң аргаларын шын ажыглап турары-биле тайылбырлатынар.

Н. БРАГИН.

Областың чайгы 6 дугаар спартакиадазы

Күш-культуржунуң Бүгү-эвилел хүнүн таварыштыр бо хүн Кызыл хоорайда областың 6 дугаар спартакиадазы ажытынган. Спртакиада районнарның болгаш Кызыл хоорайның «Искра», «Динамо» ниитилелдериниң командалары киржип турар.

Спартакиаданың программазында чиик атлетиканың 13 үүл көргүзүү, эштилге болгаш национал хүреш кирген. Бистиң областың аныяк күш-культуржулары районнарда болгаш хоорайда күш-культура ажылының кайы хире хөгжүп турарының деннелин, тус-тус күш-культуржуларның спорт мергежилин бодунуң 6 дугаар спартакиадазынга көргүспүшүн, боттарының районнарының, хоорайының алдарадын камгалаарлар.

Областың спартакиадазы июльдиң 25-ке чедир үргүлчүлээр.

Областың спартакиадазы-биле холбаштыр бо хүн обласка бо чылдан эгелеп чорутунган бут-бөмбүүнүң талазы-биле областың кубогунуң эң сөөлгү эргилдезиниң маргылдаазы болур. Орта 8 командалардан сөөлгү эргилдеге артып калган Кызылдың командалары «1 Искра» болгаш «1 Динамо» ужуражырлар. Оларның тиилээни бут-бөмбүүнүң талазы-биле областың 1951 чылдагы чемпиону деп атты болгаш кубокту алыр.

М. МААДЫ.

Бут бөмбүүн массаже

Бо чылдың апрель айда күш-культура болгаш спорт херээнин талазы-биле область комитеди областың бир дугаар футбол секциязын тургускан. Ол секцияның ужур-дузазы улуг, ол болза, футбол талазы-биле кудуку секцияларны быжыглаан, база судья коллегиязын тургускан.

Май айда футбол талазы-биле судьяларның болгаш хөй-ниитичи инструкторларның область семинарын организастап чоруткан. Область секциязы болза, кубок деп шаннал чеьдип алыр дээш Кызыл хоорайның футбол командаларының маргылдаазын эртирген. «Динамо» болгаш «Искра» командалар футбол маргылдаазын чоруткан, ынчангаш «Динамо» командазы тиилеп, 5:2 санны ойнап алган.

Футбол талазы-биле областың кубок шаннарын алырының маргылдаа оюну барык-ла бир ай дургузунда үргүлчүлеп турар.

Маргылдаа оюнга Бин-Хем, Улуг-Хем, Чаа-Хөл, Таңды, Чөөн-Хемчик болгаш, Каа-Хем районнарының база Кызыл хоорайның «Динамо», «Искра» командалары киришкен.

Калбак массаларга футболду нептередири-биле областың футбол секциязы август, сентябрь айларда обласка футбол талазы-биле маргылдааларны чорудар. Күш-культура болгаш спорт херээниң талазы-биле область комитеди хоорайлар болгаш районнар аразынга футбол талазы-биле ужуражыышкыннарны үргүлчү чорудар.

Г. СИДОРОВ,
Футбол талазы-биле область секциязының даргазы.

Чиик атлетика

Чиик атлетика бистиң чуртувуста эн-не солун спорт болур. Ол спортта муң-муң ооллар болгаш кыстар киржип турар. Чиик атлетика—күштүглериниң, дүргеннериниң болгаш дидимнериниң спорту болур.

Бистиң чурттуң чиик атлетиктери чыл бүрүде делегейниң рекордту деп атты чаалап ап келген болгаш моон соңгаар-даа алыры маргыш чок.

Ол спорттуң хевири бистиң тыва обласка чоокта чаа эгелээн. Ынчалза-даа бистиң областың чүс-чүс аныяк өскени спорттуң бо хевиринге улуг мергежилдиг болу берген. Ол дугайын чоокта чаа Абакан хоорайга болуп эрткен дөрт хоорайларның чиик атлетиктерининн маргылдаазы көргүскен. Маргылдаага киришкен бистиң чиик атлетиктеривис бирги черни эжелеп, бодунуң областынга бир дугаар-ла шилчиир призти эжелгеннер. Ол маргылдаанның киржикчизи мен, ам дараазында болур маргылдаага бистиң чиик атлетиктериниң ол призти кымга-даа бербезинге бүзүрээр мен.

Бистиң чуртувус бо хүн Бүгү-эвилелдиң күш-культуржуларының хүнүн байырлап турар. Бо хүн бистиң областың чиик атлетиктериниң маргылдаазы база эгелээр. Байырлалдың бо хүнүнде чиик атлетиктер бодунуң улуг чедиишкиннерин база катап көргүзүүлер.

Бистиң областың аныяк күш-культуржулары күш-культураның сайзыралының дугайында большевик партияның, совет чазактың болгаш улуг баштыңчы, башкы эш И. В. Сталинның хүн-бүрү сагыш салыышкыны дээш байыр чедирип турар.

Областың аныяк өскени, чиик атлетикага өөренип, областың алдары дээш туржуңар.

А. АБРОСИМОВ.

Түдугну дүргедедир

Кызыл районда «Совет Тыва» көдээ ажыл-агый артелиниң эш Мунгукпанга удурткан тудуг бригадазы чуртталга бажыңнарын, уруглар яслизин болгаш чаа школаны тудуп турар.

Колхоз туйбу бүдүрүлгезин ажылдадып эгелээни колхозтуң улуг чедиишкини болур. Туйбу чиг-эдин кургадыр сарайны бригаданың кежигүннери кылып дооскан. Колхозтуң чалап эккелгени туйбу бүдүрер-талазы-биле мастер эш Кузнецов довуракты канчаар белеткээрин, туйбуну хептээрин колхозчуларга өөредип турар. Баштай белеткээн. 10 муң санныг туйбу чиг-эдин өртедип турар. Бо херекке херээженнер улуг идепкейлиг киржип турар. Чижээ, К. Майырбаа, С. Часкал олар туйбуну хептээринге өөренип алган болгаш доктааткан нормаларны ажыр күүседип турар.

Тудуг бригадазының кежигүннериниң иштинде эки бызаңчылар, чазаныкчылар хөй. Ындыг болза-даа, тудуг бригадазы бодунуң составы-биле четчелетинмээн. План ёзугаар 60 кижи ажылдаар ужурлуг турда херек кырында хүн бүрүде 35—40 кижилер тудугда ажылдап турар. Бригадада доктаамал быжыглаан транспорт чок, чепсек-хереклер эвээш. Бо бүгү болза, тудугнуң темпилерин кудуладып турар.

Тудуг бригадазында Д. Шожул, К. Хүлер-оол болгаш оон-даа өскелер эки болгаш кончуг эки шынарлыг ажылды берип, нормаларын ажыр күүседип турар. Тудугжулар ол хире кызымак ажылдап турда бригадага социалистиг чарышты калбартпайн турары, көргүзүг самбыразы чок болуп турары кончуг четпес.

Кызылдың көдээ райпозу тудугларны калбак хереглелдиң бараннары-биле, тудуг материалдары-биле болгаш чепсек-хереклер-биле багай хандырып турар. Тудугга хереглээр материалдар колхоз төвүнде магазинде бар. Ол хирезинде колхоз керосин, шил, автобензин болгаш өске-даа түүлдерни тыптынар дээш 3 хүннү чидирген.

Кызылдың көдээ райпозу бодунуң ажылын үндезини-биле эде тургузуп, колхоз төвүнде магазинче калбак хереглелдиң бараннарын чогуур өйүнде хөйнү октап, колхозчуларның хереглелин бүрүнү-биле хандырары чугула. Ынчаарга колхоз баштаар чери тудугларны хуусаа бетинде күүседир дээш бүгү күштү чөп ажыглаар ужурлуг.

Национал хүрешти улам сайзырадыр

Национал хүреш болза, бистиң обласка күш-культураның чугула болгаш солун көргүзүглериниң база бирээзи болур. Ол болза, төөгүден бээр тыва улустуң ынакшылдыг спорту болуп чаңчыгып келген.

Национал хүреш, шаанда чүгле аңаа ынак кижилериниң күзел соруу-биле ала-чаягаар сайзырып чораан. Ону феодал ёзу-тургузугнуң үезинде аймак кожуун, арбан, суму, барымдалаан адаан демиселдиң чепсээ кылдыр, база культур чок ёзу-биле шажын чүдүлгениң байыр ёзулалынга ажыглап чораан. Сураглыг шыырак дыңзыг дээн мөгелерге, кошкак мөгелерни өш-биле онаап салып, хей девидер, шын эвес чоруктар чаңчыл болуп чораан. Ол үеде кандыг-даа эмнелгениң дузаламчызы чок, мөгелериниң шыңган эъдин мөге шыыраан сайзырадыр хемчеглер чок турган. Бо бүгү чүүлдер национал хүрешти ёзулуг шын сайзырадып чорударынга саат болуп чораан.

Октябрьниң социалистиг Улуг революциязы болза, күш-культураның база бир чугула көргүзүү—национал хүрешти ёзулуг чогуур негелдезибиле сайзырадырының эжиин тыва улуска ажыдып берген. Бо аразында национал хүрешти калбак масса чонуң кадыын быжыглаарының чепсээ кылдыр, оон утка шынарын чаа хевир-биле сайзырадып, элээн боттуг хемчеглерни ап чорудуп келген. Ам аймак кожуун, арбан, суму барымдалаар, адаан демисел кылыр чорук чок болган, ам национал хүрешти болза, чонну эп-найыралга, интернационализмге кижизидериниң чугула чепсээ кылдыр сайзырадып турар. Ол ышкаш сураглыг күштүг шыырак дээн мөгелерге, кошкак мөгелерни онаар, хей девидер, адаанмөөрей кылыр эрги чаңчылдар узуткатынган. Ам номер (дугаар) тудуп ёзулуг күш-шыдалың, уран аргазын үндүрүп хүрежип турар болган. Ам эмнелгениң дузаламчызы бүрүн хандыртынган, ёзулуг культурлуг, социалистиг утка-шынарлыг, национал хевирлиг күш-культура болуп сайзыраан. Бисте Семис-оол, Пугаев, Мартаажык, Очур, Бичел-оол ышкаш амгы үениң культурлуг аныяк мөгелери бар.

Моон соңгаар национал хүрешти бүгү талазы-биле улам сайзырадып, Тываның ажылчы чонун коммунистиг ёзуга кижизидериниң, чоннуң кадыын экижидериниң, күш-ажылынга дадыктырарының болгаш социалистиг Төрээн чурттун камгалаарының база бир чугула чепсээ кылдыр улам сайзырадыры чугула.

О. ПОЛАТ.

Хол бөмбүү

Хол бөмбүү болза, бистиң улуг Төрээн чуртувуста, оон иштинде бистиң аныяк Тыва облазывыста спорттуң эн-не массалыг хевирлериниң бирээзи болуп турар. Хол бөмбүүн чурттакчылыг чер бүрүзүнде, областың кайы-даа булунунда аныяк өскеннер кончуг ынакшыл, сонуургал-биле ойнап турарлар.

Сөөлгү үеде бистиң областа хөл бөмбүү канчаар-даа аажок шапкыны-биле сайзырап турар. Кызыл хоорайның бир дугаар чери дээш бо чылын чоруткан хол бөмбүүнүң маргылдаазынга «Искра» болгаш «Динамо» — деп эки тура спорт ниитилелдериниң 10 командалары киришкен. А областың бир дугаар чери дээш маргылдаага 9 командалар киришкен. Ук маргылдааларының түннелинде областың бир дугаар черин Кызыл хоорайның чемпиону башкы училищезиниң командазы эжелээн.

Областың бир дугаар чери дээш маргылдаага Сүт-Хөл районнуң аныяк командазы бүгү талазы-биле эн эки ойнаан болгаш ийи дугаар черни эжелээн.

Областың дыка хөй аныяктары хол бөмбүүнүнүң арга-техниказынга үргүлчү мергежип, чаа-чаа аныяк эки ойнакчылар тыптып турарын бо чылдың маргылдаазы көргүскен.

Минусинск, Абакан, Черногорск болгаш Кызыл бо 4 хоорайларның аразында моон соңгаар үргүлчү болур маргылдаага бистиң областың хол бөмбүүнүң аныяк командазы бо чылын бир дугаарында киришкеш бир дугаар черни эжелеп, чайыннанчак тиилелгени чьедип алган болгаш ол 4 хоорайларның чемпиону болган.

Оон сөөлүнде ол-ла команда РСФСР-ниң бир дугаар чери дээш Сибирге болган маргылдаага киришкен. Ол маргылдаага эки түннел чеьдип ап шыдаваан-даа болза, бистиң спортсменнеривисти ол маргылдаа дыка хөйге өөреткен.

Хол бөмбүүнүң арга техниказынга моон соңгаар аныяктарды хөйү-биле хандыдып чаа-чаа талантылыг ойнакчыларны тывары чугула.

А. ЛУКАНОВ.

„Чедер" курорттунда дыштаныкчыларның хол-бөмбүү ойнап турары.
Чуруу А. Ермолаевтии.

Кызыл өг ажылдавастаан

Бай-Тайга районунда Бай-Тал болгаш Хөл сумуларынга ажылдап турган кызыл өг эрткен чазын часкы тарылга үезинде чоннуң ортузунга культур массалыг болгаш чырыдыышкын ажылдарын багай эвес организастаанын ол районда культур чырыдыышкын инспектору Делгер-оол бадыткап чугаалап олурар.

Ук кызыл өг Сталин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң бир анмаарында киргенден бээр ам үш ай ажып турар.

Кызыл өгүнүң ажылын сегидер дугайында оон эргелекчизи комсомолчу Окпан-оол кандыг-даа сагыш салбайн турар.

Ам сиген, тараа ажаап алыышкынының үезинде кызыл өгүнүң ажылын диргизип, чоннуң ортузунга культур массалыг кижизидилге ажылын көдүрери чугула.

А. АКАРА.

Хол бөмбүүнүң маргылдаазы

Июль 15-те Эрзин районнуң Сарыг-Булуң суурга районнарның чамдык организацияларының аразында хол бөмбүүнүң маргалдаазы болган.

Маргылдаага башкыларның, райкүүскомнуң, партия болгаш комсомол райкомнарының командалары киришкей. Түннелинде бир дугаар черни башкылар командазы, ийи дугаарын партия болгаш комсомол райкомнарының командазы эжелээн.

Маргылдааның киржикчилериниңден Даваалай, Доваатор, Дамдың-Сюрюң олар кончуг аваангыр дүрген, чараш болгаш көрүштүг ойнап, хол бөмбүүнүң арга техниин эки билирин көргүскеннер.

Ук маргылдааны чыылган чон кончуг сонуургап көрген.

Б. БОРБИЛИН.

Ажылын уткан механик

Сүт-Хөл районунуң Суг-Аскы суурда кино механиги А. Доржу бодунуң хүлээлгезин дыка четпес күүседип турар. Кино үндүрүлгезиниң ажылын бичии ооллдарга хүлээдип кааш, Доржу боду үргүлчү арагалап чоруп турар. Ол ооллдар кинону чамдыкта үндүрүп-даа, чамдыкта кино моторун үреп алгандаа турар.

Район төвүнде турум кино доктаамал ажылдавайн турар ужурунда, чаа келген киноларны чурттакчылар четче көрбейн турар. Механик Доржу бо чылдың февраль айдан эгелээш, июнь айның төнчүзүнге чедир ажыл шагын үзүп, прогулдап келген.

Доржу ам-даа арагалаар чоруун үргүлчүлеп, хүлээлгезин ёзулуг күүсетпейн турар. Районнуң чонунга кино көргүзүүн доктаамал чорудар төлээде ол кино механик бодунуң ажылын эде тургузары негетинип турар.

М. ЮНДЕШ-ООЛ.

Атлантик пактызы болгаш АКШ-тың шериг баазалары — тайбыңга кыжаныышкынныг айыыл

Улустар аразының дүшкүүрлүг байдалын кошкадыр сорулга-биле Совет чазак 8 ай бурунгаар-ла даштыкы херектер министрлериниң Чөвүлелиниң сессиязын чыылдырар деп АКШ-тын, Великобританияның болгаш Франциянын чазактарынга санал киирген.

Министрлер чөвүлели тайбыны хандырарының бүгү-ле чугула айтырыгларын көөрүнге соонуургалдыг ССРЭ-ниң төлээзи, оон-биле чергелештир оон-даа өске чугула үүлдерни көөрүнден аңгыда министрлер чөвүлелиниң сессиязының хүн айтырыынга Атлантик пактызының дугайында болгаш америк шериг баазаларының дугайында айтырыгны киирерин саналдаан. Атлантик пактызын чарганы болгаш өскениң девискээринге америк шериг баазаларын тургускан чорук Европада байдалдың бергелеп ханылаанының кол чылдагааны болган деп чугаалажылгаларның чоруп турар үезинде совет төлээ чаңгыс удаа эвес демдеглээн. Ынчалза-даа АКШ-тың, Англияның болгаш Францияның төлээлери ол айтырыгны чөпшээрежип шыдаваан айтырыг кылдыр хүн айтырыынга кииреринден безин ойталааннар.

АКШ-тың, Великобританияның болгаш Францияның башкарыкчы бөлүктери даштыкы херектер министрлериниң оралакчыларының хуралын үре-түннелдиг төнчүзүнге чедирер болгаш Европада тайбынны быжыглаарынга дорт хамаарылгалыг чугула айтырыгларны министрлер чөвүлелиниң хүн айтырыынга киирерин чеңдип алыр дээн Совет Эвилелиниң бүгү оралдажыышкынарындан ойталааннар.

Делегейни тергиидеп чагырарынче түткүлдүг АКШ бодунуң кааскоя ийи дугуйлуг тергезинче дыка хөй күрүнелерни чагырар сорулга-биле Атлантик пактызын чарган, оон-биле ол күрүнелер боттарының тускай национал даштыкы болгаш иштики политиказын чорудар аргазын чок болдуруп турар. АКШ-тын удуртулгазы-биле Атлантик пактызынга үндезилээш, ам Барыын Германияны катап боо-чепсеглээрин боттандырыр турары, өжээн негекчилиг дайынзырак немец-фашистиг шеригни тургузуп турары, боо-чепсеглээшкин бүдүрериң канчаардаа аажок улуг хемчээлге чорудуп турары билдингир.

Даштыкы херектер министрлериниң сөөлгү, 74 дугаар хуралынга ССРЭ-ниң төлээзи эш Громыко бодунуң медеглелинге мынча дээн. «Атлантик пактызы Европада улуг бергедээшкинниг байдалды тургускан деп чүвени фактылар көргүзүп турар. Ол фактылар чүнү көргүзүп турарыл дизе, ол пактының шугуму-биле чаа агрессчи дайынны белеткээр талазы-биле хайыышкынныг ажыл-чорудулганы үүлгелип турар. Ында киржип турар чурттар шериг бюджедин үрдүндүр көвүдедип, боо-чепсеглеииишкин бүдүрүүшкүнүн күштелдирип, стратегтиг чигэттерниң курлавырларын тургузуп, боттарының чепсектиг күштериниң санын үргүлчү улгатырып, шериг баазаларын болгаш шеригниң быжыгланыр, пунктуларын хөйү-биле тургузуп турары тодаргай болуп турар. Соңгу-атлантик бөлүглелиниң европа киржикчилери чүгле сөөлгү 2 чылдарда шериг чарыгдалдарын ийи катап улгатырган, а АКШ ол чарыгдалдарны үш катап улгатырган».

Улустарны мегелээрин орадашпышаан, агрессчи Атлантик пактызының организакчылары дайынга боттарының белеткелин шызыктырар дээш, бүгү-ле болдунар кажар аргаларны ажыглап турар. Чижээлээрге, бир чамдыктары, америк шериг баазаларын американы эвес деп турар. Өскелери баазалар болза, американы шын, ынчалза-даа оларны «тайбын» сорулгага, «камгалалга» тургузуп турар чүве-дир деп турарлар, үш дугаарлары болза, ол шериг баазалары эвес, а анаа бир чүве-дир деп турарлар.

Ынчалза-даа, АКШ-тың шериг баазалары кайда, чүге тургустунуп турар деп чүвени элээн ажыы-биле чугаалап турар чоруктар бар.

1949 чылдың июльде-ле АКШ-тың төлээлекчилер палатазының даштыкы херектер талазы-биле комиссиязынга, ам штаб начальниктериниң катышкан бөлүүнүң даргазы генерал Брэдли америк империализмниң «стратегтиг планнарын» элээн тодаргай чугаалаан. Оон медеглээни болза, ам белеткеп турар дайынга АКШ-тың сорулгазы болза, стратегтиг бомбалаашкынны боттандырары болгаш атомнуг бомбаны чогуур черинге чедирери болур. Америк флот «Барыын Эвилелдиң» (Атлантик бөлүүнүн) шериг-далай күштери-биле, шериг-далай операцияларын чорудар. Колла кургаг чер шериин «Европа бээр» апаар деп ол медеглээн.

Арден хоорайда (АКШ) национал политиканың айтырыгларының талазы-биле деп адап турар ассамблеяның хуралынга сенатор Тафт чоокта чаа чүве чугаалаан: «Атлантик пактызы болза, ёзулуг-ла шериг эвилели болур. Ол эвилел боо-чепсеглениишкинниң бүдүрүл үндүрүүшкүнүн күштелдирип турар, а боо-чепсеглениишкинниң бүдүрүүшкүнү ыяавыла дайынга чедирер».

Мынчангаш, мону боттандырар дээш Атлантик пактызы тургустунган-дыр, шериг баазалары мынчаар дээш тургустунуп турар-дыр. Ол болза, ССРЭ-ге болгаш улус демократиязының чурттарынга удур дайын белеткелиниң хереэнге тускай стратегтиг илчирбе звенозу болур. Атлантик пактызынга үндезилээш, АКШ чырык өртемчейниң бүгү-ле кезектеринде шериг баазаларын тургузуп турар-дыр.

Шынында, ам америк агрессорлар кайда тергиидеп турбайн турар деп. Делегейни тергиидеп чагырарын орадажып турган бодунуң удурланыкчызы Англияны-даа, олар боттарының минип турары-биле алырга, дайынга белеткеник турар «сугже дүшпейн турар авионосец» кылдыр хуулдуруп алган. Амгы үеде Англияның девискээринде 20-ден эвээш эвес шериг баазалары санатынып турар, оларның хөй кезии чурттуң чөөн кезиндe болуп турар.

Тайбын үеде өске девискээрге ындыг хөй санныг шериг баазалары үүнү айтып турары ол дизе, бир чуртту өске чурт чагырарының чепсээ, тайбын хереэ-биле холбашпаан чепсек болур деп чүве кымгаа-даа билдингир. Америк агрессорларның планы-биле алырга өске чуртка шериг баазалары ол чурттуң үүгле иштики болгаш даштыкы политиказының уг-шиин АКШ айтып берип турары ол эвес, а харын ол чурттуң дайынга удурланып турар демократтыг күштерин базарынга ол чурттуң реакционерлеринге дузалаар хемчегларни берип турары ол болур. Америк империалистер өскениң холлары-биле дайылдажыр бодап турары билдингир. АКШ-та «ийи чадалыг дайынның» теориязын ажылдап кылганы таварылга эвес, үүл дизе, баштайгы чаданын үезинде Совет Эвилелинге болгаш улус демократиязының чурттарынга удур агрессчи дайынны барыын европа күрүнелериниң күштери-биле чорудар, ийи дугаар чадада дайынче АКШ-тың кол чепсектиг күштери кириптер деп ол теорияда айтып турар.

Америк империализм бодунуң сыйбаныкчы чоруун улам-на алгыдып турар, оон-биле делегейни бүрүнү-биле эжелеп алырын орадажып турар. Америк империализмниң чаа агрессчи сорулгаларының бир кол хереченизи болза, Исландияны күштеп чагырып алганы болгаш Гренландияда шериг баазаларын алгыдар дугайында Дания-биле дугуржулганы чарганы болур. Парлалганың дыңнадып турары болза, америк агрессорларның планы-биле алырга Исландия-биле Гренландия реактивтиг самолёттарга болгаш атомнуг бомба октаар самолёттарга бааза болур, Соңгу Атлантик районнарында хөделип турар, суг адаа-биле болгаш суг кыры-биле чоруур хемелерге шериг-далай баазазы болур ужурлуг.

Атлантик пактызында киржип турар болгаш америк империализмге чагырткан чурттарның девискээринде АКШ-тың шериг базаалары тургустунмаан чаңгыс-даа чурт чок. Март айда Франция-биле АКШ чагырыкчыларның аразынга Шаторуга (Төп Францияга) американың улуг шериг-агаар баазазын тургузар дугайында чаа дугуржулганы чеңдип алган. Ол баазаны Атлантик пактызының киржикчилери — чурттарның аразынга америк ужар-хемелерни болгаш шериг чепсеглээшкиннерин хуваар төп кылдыр ажыглаан турар.

Францияда ужар-хемелерниң 25 америк баазаларының тудуушкунунуң дугайында дыңнадыгны апрельдиң төнчүзүнде «Монд» солун медеглээн. Департаментилерде (Францияда административтиг округтар—**Ред.**) бүдүн районнар Алдыы Шаранта, Ланды, Жиронда, Үстүү Пиренейлер болгаш өске-даа районнар америк империалистерниң стратегтиг баазалары болуп хуулуп турар.

АКШ чүгле Атлантик пактызының киржикчилери чурттарны эвес, харын орта хамааржып турар чурттарның девискээрлерин бодунуң шериг баазалары-биле дузактап алган. Ол-ла үеде АКШ Атлантик пактызының киржикчилериниң санын көвүдедирин, ылангыя ынаар Турцияны, Грециияны, харын мырыңай франкочу Испанияны киирерин оралдажып турар.

Атлантик пактызының агрессчи сорулгаларын боттандырышаан, АКШ бодунуң тергиидээшкинин каяа-даа — Барыын Европага-даа, Соңгу Атлантикага-даа, Чер ортузунуң далайынга-даа тургузарын күзеп турар. Итали ужар-үүл болгаш далай баазаларын АКШ-тың чепсектиг күштеринге бээр дугайында чажыт чугаалажыышкынны де Гасперинин чазаа-биле америк дипломаттар Римге кылып эртиргген деп март айда лейшиг радиозу медеглээн. Ылангыя сөөлгү дайынның үезинде Мурнуу Германияның, Соңгу Италияның болгаш Австрияның хамааты чурттакчыларынче ужудуушкун кылырына бомба октаар америк ужар-хемелериниң ажыглап турганы Мурнуу Италияның Фоджа хоорайда аэродромну алгыдарын көрүп турганнар.

АКШ шериг баазаларын Азиядаа, Африкада-даа, Оожум далайда-даа тургузуп турар, Ассошиэйтед Пресс агентилелиниң корреспондентизи Джордеи Американың Катышкан Штаттары Окинава ортулукта ужар-үүл баазазын тудуп турар деп медеглээн.

Чырык өртемчейниң бүгү-ле кезектеринде АКШ-тың тургузуп турары шериг баазаларын оон-даа ыңай санап болур.

Америк империалистер боттарының ээремчигей четкизи дег шериг баазалары-биле бүгү делегейни дузактап турары кандыг сорулгалыг деп чүвени көргүзерде, үстүнде чугаалаан үүлдер четчир. Америк империалистерниң Атлантик пактызынга үндезилээш, «Гайбын» сорулгаларга америк шериг баазаларын тургузар дугайында бодалдар болгаш Совет Эвилелиниң талазындан кыжанган агрессиядан «камгаланыр», «быжыгланыр» дугайында чугаалар кымны-даа мегелеп шыдавас. Совет Эвилели кымга-даа кыжанмас, өске девискээрлерге шериг баазаларын-даа тургуспас.

Бүгү делегейниң улустары чаа делегей дайынын шынында кым белеткеп турарын көрүнгүр көрүп турар, мынчангаш тайбыны камгалаарынга идепкейлиг туржуп турар. Беш улуг күрүнелериниң — Американың Катышкан Штаттарының, Совет Эвилелиниң, Кыдаттың улус республиказының, Великобританияның болгаш Францияның аразында Тайбынның Пактызын чарарын олар негеп турар.

Дайынның империалистиг кыпсыкчыларынга удур амгы үениң шимчээшкини — тайбын талалакчыларының бүгү улусчу шимчээшкини туржуп турар. Европаның, Азияның, Африканың болгаш Американың улустары тайбын дээш демиселдиң фронтузун көстүп көрбээн көдүрлүүшкүн-биле калбартып, Тайбынның Пактызын чарар дугайында Бүгү делегей Тайбынның Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга хол үжүүнүн чыылдазын күштелдирип турар.

Хөй миллион бөдүүн кижилер тайбыны негеп, дайын белеткелинге удур, шериг баазаларын тургузарынга удур, Германияны катап чепсеглээринге удур шынгыы туржуп турар. Ол дугайын Тайбын Пактызын чарарын негеп турар хол үжүктериниң чаа томнары бүзүрелдиг көргүзүп турар.

Калбак улус массаларның медерелинче тайбын дээш демиселдиң чаагай идейи ханы кирбейн турар чаңгыс-даа чурт ам чок. Тайбын камгалакчыларының канчаар-дла аажок улуг армиязының мурнакчы одуруунда маадырлыг совет улус чоруп турар. Совет улус-биле кады кыдат улус, улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннары, бүгү-ле бурунгаар депшилгелиг кижи төрелгетен тайбын дээш идепкейлиг демисежип турар. «Бир эвес улустар тайбын камгалаарының хереэн боттарының холунга алыр болгаш ону туюлунга чедир камгалаар болза, тайбын камгалатынган болгаш быжыглатынган турар» деп эш Сталининиң сөстери тайбын дээш демиселчилерни сорук киирип турар.

И. КИЙРАНЕН.

Тайбынның Пактызы дээш!

ТРАНСИОРДАНИЯ

БЕЙРУТ. «Ао-Салям» («Тайбын») деп сирий солуннуң медээлеп турары-биле алырга, тайбын талалакчыларын истеп, сүрүп болгаш өлүрүп турза-даа беш улуг күрүнелериниң аразынга Тайбынның Пактызын чарар дугайында кыйгырыгның адаанга Иорданияга 11 муң ажыг кижи аттарын салганнар. адын салган.

ШВЕЙЦАРИЯ

БЕРН. Тайбын талалакчыларының швейцар комитединиң секретариадының медээлээни болза, Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң кыйгырыының адаанга 32.373 аттар июль 15-те чыгдынган.

ЯПОНИЯ

ШАНХАЙ «Секай хейва» солуннуң медээлеп турары болза, Японияда беш улуг күрүнелериниң аразынга Тайбынның Пактызын чарар дугайында Тайбынның Бүгү-делгей Чөвүлелиниң кыйгырыының адаанда 961 муң ат салыышкынары чыгдынган. Кыйгырыгның адаанда Токиодан 710 муң кижи бодунун Кыйгырыгның адаанга ат салыышкыны Японияның полициязының болгаш америк эжелел эргечагырганың талазындан истеп-сүрүүшкүн чоруп турарының үезинде эртип турар.

(СЭТА).

Совет колхозтарның дуржулгазын Румынияның суурларында пропагандалап турары

БУХАРЕСТ. ССРЭ-биле харылзаа быжыглаарының талазы-биле румын ниитилел (Арлюс) дүжүт ажаап алыышкынынга күшажылчы тараачыннарга дузаламчы көргүзери-биле тараа ажаап алыышкынын болгаш күзүн чажып тарыыр тарылганы эртиреринiң талазы-биле совет колхозтарның дуржулгазын нептерединиң талазы-биле массалыг хемчегларни чорудуп турар.

Арлюстуң чер-чер организацияларының активчилери «Колхозтарда хову бригадаларының болгаш звеноларның аразында социалистиг чарыш», «Тараанын төжээн дискалаар болгаш лущильниктер-биле турары», «Чангыс мотор-биле ийи молотилкалыг тараа бастырары» деп темалыг беседаларны, солун номчулгазын болгаш брошюраларчы клубтарга, культура бажыңнарга, шуут ховуларга чорудуп турар.

Дүштеки чапсар аразында хову турлагларга, тараа бастырар шаннарга Арлюс кежигүннери Совет Эвилелинде тараа дужаалгазының чурумунуң, ССРЭ-ниң колхозтарында, совхозтарында хөрзүнү ажылдап кылып турар системазының дугайында беседаларны чорудуп турар. Арлюстуң кол чөвүлели коллективтиг көдээ ажыл-агыйлыг хөй-хөй суурларже, күрүненик көдээ ажыл-агыйларынче: «ССРЭ-де чайгы хову ажылдары», «Совет колхозчуларның бай-шыдалгыр болгаш аас-кежиктиг амыдыралы» деп тематиканың фото-делгиирни болгаш фото-альбомну чорудуп турар.

Көдээ ажыл-агый ажылчыннарының профэвилелдери-биле, улус советтериниң область, район көдээ ажыл-агый килдистери-биле кады Арлюс чоокку хүннерде көдээ ажыл-агыйда советтиң эгелекчи чоруктарының хүнүн эртирер деп шиитпирлээн.

(СЭТА).

Иран эрге-чагыргалар тайбың талалакчыларынга удур

ТЕГЕРАН. «Маслахат» солуннуң медээзи-биле алырга, тайбың талалакчыларының Иран ниитилелиниң секретариады Тайбынның Бүгү-делегей чөвүлелиниң кыйгырыының адаанда Иранда 1.214 ат салыышкыны чыгдынганын медеглээн.

«Бесуе аянде» болгаш «Маслахат» солуннарның медээлеп турары болза, Исфаганга бөлүк хулиганнар бир кезек полиция офицерлери-биле кады тайбың талалакчыларының Исфаган ниитилелиниң салбырының клубунче халдаашкын кылган. Оларның азып каан чарлалын ап каавыткан болгаш бажыңның иштин чүү-даа чок кылдыр үрегдеп каавыткан.

Амгы үеде Исфаганның кара-бажыны тайбың дээш шимчээшкиннiң талалакчылары-биле долдунган. Исфаганның бүдүрүлгелериниң ээлери тайбың дээш шимчээшкинге киржип турарынга каразааш бүдүрүлгелерден эр, хереэжен бөлүк кижилерни үндүрүп турар.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыңнадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның улус-демократтыг республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының июль 17-де медээлээни болза:

Улустуң армиязының кезектери кыдат эки-турачы отрядтарның сырый деткимчези-биле фронтунуң бүгү участоктарынга дайзынның диригг күжүнге болгаш техниказынга улуг чидириглерни таварыштырган.

(СЭТА).

Кореядa тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкынга

ПЕКИН. Пхеньяндан Синьхуа агентилелиниң корреспондентизиниң дамчыдып турары болза:

Корей фронтузунуң штабындан Синьхуа агентилелиниң алган медээлерин ёзугаар алырга, Кореяга тайбыңчыдылга дугайында чугаалажыышкыннар чорудуп турар төлээлекчилерниң беш дугаар хуралы Кореяның шагы-биле июль 17-де 10 шакта дугуржулга ёзугаар эгелээн болгаш 13 шак 40 минутада доозулган. Хуралга чугаалажыр хүн айтырыгларын чугаалажыры уламчылап турган.

Дараазында хуралды июль 18-те 9 шакта кылыр деп дугурушкан.

(СЭТА).

Италияның чазаа чуртта фашистиг ёзу-чурумну катап тургузуп турар

РИМ. Италияның депутаттар палатазынга чазактың «Хамааты камгалалының дугайында» деп адаар хоойлу төлевилелиниң аңгы-аңгы үүлдерин шиитпирлеп көөрү доозулган.

Хоойлу төлевилелиниң талазы-биле маргылдаалар оппозиция-биле болгаш чөөннер партиязының депутаттарының боттарының саналдарын, немелде чазалгаларын база дискуссияга деңгерге-биле киржир аргазын чок кылырын кызып орадашкан чазактың хөй-нуруузунуң аразында болуушкуннуң шыңгыы үскүлежиишкиннериниң байдалынга эрткен.

Чазактың бодунуң сонуургалы-биле чуртка шериг байдалын киирип, үлетпүр бүдүрүлгеге ажылчыннарның күжүн болгаш хууда күрүне албан черлериниң кижилерин шеригжидер эргени берип турар дөрткү үүлдүң соон дарый тускай дамзылаткан кижилерниң санындан хавырып алган, «эки-турачылардан тургустунган, чазактың фашист хевирлиг шагдаа черин» бадыткап турар алдыгы үүлүн депутаттар палатазында чазактың хөй-нуруузу боттарының бадылаашкын машиназының дузазы-биле ол ышкаш хүлээп алган. Хоойлу төлевилелиниң алдыгы үүлү ук «милицияга» албан эртирери-биле хамааты-ларның хыналда чок чыылдазын чорударын айтып турар.

Оппозиция депутаттарының киргени, ылангыя милицияны тура халыкчыларга удур хереглээрин, шаанда Оврнуң (Муссолининиң үезинде туруп турган политиктиг болгаш шериг талазы-биле шпион бөлүүнүн организациязы — **Ред**). Шпион катыжыышкыннарынга албан эртирип чораанларны хүлээп алырын хоруурунуң дугайында бүгү пемелде-чазалгаларын чазактың хөй нуруузу буруу шапкан. Фашистиг хоойлу төлевилелиниң аңгы-аңгы үүлдерин парламентиниң хүлээп алган чоруу чуртка ажынып-хорадаашкынны үндүрген. «Унита» солуннуң медээлеп турары болза, Соңгу Италияда Миланның, Генуяның болгаш өске-даа хоорайларның завод ажылчыннары Италияга фашистиг ёзу-чурумну катап тургузар дээн чоруктуң оралдажыышкынынга удур удурланыышкынынын демдээ кылдыр дүүн ажылын соксатканнар. Республиканың президентизинге ажылчы чон муң-муң телеграммаларны чоруткулаан. Бо хүн Ливерно можузунда күш-ажыл палатазының кыйгырыын ёзугаар удурланыышкынның бүгү ниити чартык шак ажыл соксадыышкынын чарлаан.

(СЭТА).

Иранның иштики херектеринге англи-американың киржилгези

ТЕГЕРАН. Иранның премьер-министри Мосаддыктың АКШ-тын президентизи Трумэннин аңаа чоруткан чагаазынга харыызын үндүрген. Бо чагааны иранның чазаа оон бижитингениниң болгаш Гаагага бүгү делегей судунуң шиитпириниң талазы-биле бодунуң медеглелин чорутканының соонда «элээн үр болганда» алдынган деп Мосаддык айтып турар.

Нефти үлетпүрүн национализастаар принципти тургузарындан өске кандыг-даа сорулга иран чазаанда турбаан болгаш турбас деп Мосаддык медеглеп турар. «Меджлис болгаш сенатаның үндүрген хоойлуларын ёзугаар алырга, иранның чазаа бергелерни чайладыр дээш бо хоойлуларның хемчээ-биле чүүдаа кылырынга кажан-даа болгаш ам-даа белен».

Ындыг болза-даа, меджлис болгаш сенатаның бадылаан хоойлуларын ёзугаар нефти үлетпүрүн национализастаар принципти хүлээп алыр деп медеглелди азы саналды чазак херек кырынга боттандырар хүлээлгелиг деп чүвени оон ынай Мосаддыктын харыызында чугаалап турар. Моон мурнунда турган англи-иран нефти компаниязының төлээлекчилери июнь 19-та ол хоойлуларга удур саналдарны кылган, ол чорук чугаалажыышкыннарны үзер чорукка киирген.

«Нефти национализастаарының хоойлуларын ёзугаар иранның национал эргелерин хандырар болза, бо бүгү когарал болур чорукту болдурбас төлээде нефти ажыглаарын соксатпас дээш, бүгү бергелерни шиитпирлээри-биле доп-дораан чугаалажыышкыннар эгелээринге» иранның чазаа белен деп оон ынай Мосаддык айтып турар.

«Консультациялыг беседалар кылыры-биле» Гарриманы Тегерапче чорудар деп Трумэннин саналынга чөпшээреп турарын Мосаддык илереткен.

Бар турар медээлер-биле алырга, чөөн бөлүглээшкиннер ол саналга шиитпирлии-биле удурланып турар.

(СЭТА).

Иранда болуушкуннарга

ТЕГЕРАН. Тегеран радиозунуң эртенги дыңнадыын ёзугаар алырга, июль 15-те дүн ортузундан эгелээш Тегеранга болгаш оон кыдыгларынга чазактың айтыышкыны-биле дайын байдалын чарлаан. Янзы-бүрү хуралдарны болгаш дүне кудумчуларга кылаштаар чорукту хоругдаан.

Ол хүн болган ханныг болуушкуннар дугайында тускай кандыгдаа медээ бердинмээнин радио демдеглеп турар.

Радионуң медээзи-биле алырга демонстрантыларның аразында хөй санныг балыгланганнар болгаш өлүрткеннер бар болуп турар.

Демонстрантыларже танкаларны чоруткан, олар каш кижини баскан. Шөлдерден балыгланганнарны дажып алган.

Чижек медээ-биле алырга 15 кижи өлген болгаш 50 кижи балыгланган деп «Дад» солун бижип турар.

«Алеш» солуннуң медээлери-биле алырга 70 ажыг кижи балыгланган, 12 кижи өлген деп бижээн.

«Каора» болгаш «Дад» солуннар ол хүн болган ханныг болуушкуннар болза, «Иран» партияның болгаш «Иранның ажылчы чоннар партиязының» кежигүннериниң демонстрантыларже халдаашкын кылганының түннелинде болган деп айтып турар. Ынчангаштын оон дараазы-биле полиция карак чажы төктүр гранаталарны, бооларны ажыглавышаан хөделип эгелээн. Ол гранаталарны чоокта чаа АКШ-тан экелдирген. Оон соонда танкаларны хөделдирип чоруткан болгаш полицейжи шериг кезектерни чүүк машиналарынга олурткаш чоруткан.

Бөлүк ажылчыннар болгаш студентилер «Гарриман сөөзээн!» деп лозуңнарны үндүрүп турганын «Каора» солун бижип турган

(СЭТА).

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура, литература болгаш уран-чүүл килдистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарьның, пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б01209. Облкүүскомнуң типографиязы